

**PROGRAM
USUWANIA AZBESTU
NA TERENIE
POWIATU SUSKIEGO**

Autorzy programu:

Dyrz Paweł
Kończ Krzysztof
Mrugacz Marek

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie.....	3
Podstawy prawne.....	5
Zagrożenia związane z azbestem, zastosowanie wyrobów zawierających azbest	7
Wpływ azbestu na organizm ludzki	9
Sposób prowadzenia prac związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest	10
Procedury dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest	13
Składowiska przyjmujące odpady zawierające azbest	25
Firmy zajmujące się zagospodarowaniem odpadów zawierających azbest posiadające zezwolenie starosty suskiego.....	28
Zakres działania organów państwowych i samorządowych dotyczący prawidłowego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest.....	29
Informacje o ilości stanie i sposobie gospodarki odpadami na terenie powiatu suskiego	31
Identyfikacja problemów.....	39
Harmonogram realizacji programu	40
Podsumowanie	42
Załączniki, wzory dokumentów i oznakowania	43

WPROWADZENIE

W Planie Gospodarki Odpadami dla Powiatu suskiego przyjętym przez Radę Powiatu Uchwałą Nr 0049/XVIII/113 z dnia 29 czerwca 2004 roku jako jedno z zadań mających być zrealizowane do końca 2007 r. ujęto opracowanie planu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Powiatu Suskiego.

Plan gospodarki odpadami stanowi część Programu ochrony środowiska. Wymienione dokumenty znajdują się w zakładce Wydział Środowiska na stronie internetowej www.powiatsuski.pl

W maju 2002 r. Rada Ministrów przyjęła „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”.

Program powstał w wyniku:

- realizacji przyjętej przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Rezolucji z dnia 19 czerwca 1997 r. – w sprawie programu wycofywania azbestu z gospodarki (M.P. Nr 38, poz. 373), w której zobowiązano Radę Ministrów do opracowania programu zmierzającego do wycofywania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski,
- realizacji ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (tj z 2004 r. Dz.U. Nr 3, poz. 20) oraz przepisów wykonawczych do tej ustawy,
- potrzeby oczyszczenia kraju z azbestu oraz wyrobów zawierających ten surowiec.

Celem Powiatowego programu usuwania azbestu jest uszczegółowienie krajowego „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” w odniesieniu do terenu powiatu suskiego obejmującego:

- oczyszczenie terytorium Polski z azbestu oraz usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest,
- wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców Polski spowodowanych azbestem oraz ustalenie koniecznych do tego uwarunkowań,
- sukcesywna likwidacja oddziaływania azbestu na środowisko i doprowadzenie, w określonym horyzoncie czasowym, do spełnienia wymogów ochrony środowiska,
- stworzenie odpowiednich warunków do wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest stosowanych w Unii Europejskiej.

Zadanie Programu to określenie warunków sukcesywnego usuwania wyrobów zawierających azbest.

Zgodnie z art.162 ust. 3 i 6 ustawy Prawo ochrony środowiska **wszyscy wykorzystujący substancje niebezpieczne (min. azbest) są zobowiązani do corocznego przedkładania informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.**

Osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami informacje przedkładają wójtowi gminy lub burmistrzowi pozostali wojewodzie Szczegółowe zasady przekazywania informacji określa rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. (Dz.U. Nr 192, poz.1876).

Z obowiązku tego corocznie wywiązuje się zaledwie 30% podmiotów i osób fizycznych wykorzystujących takie substancje, co uniemożliwia utworzenie wiarygodnej bazy danych na temat substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, a szczególnie azbestu oraz realizację założeń „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”.

W związku z powyższym pracownicy Starostwa Wydziału Środowiska w okresie kwiecień – czerwiec dokonali inwentaryzacji wyrobów zawierających poprzez liczenie budynków pokrytych materiałem zawierającym azbest. Wyniki przedstawiono w niniejszym programie, podano liczbę wszystkich budynków w miejscowościach i określono procentowy udział budynków pokrytych materiałami zawierającymi azbest w każdej miejscowości, określono rodzaj materiału zawierającego azbest.

Jak wynika z prowadzonej inwentaryzacji wyrobów azbestowych największe nagromadzenie materiałów zawierających azbestu występuje w starszych obiektach mieszkalnych oraz inwentarskich stanowiących własność mieszkańców powiatu suskiego

Tak więc główne działania kierować należy do mieszkańców gmin, co jest zgodne z zapisami min „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” oraz Powiatowego Planu gospodarki odpadami

Zadania Powiatu powinny koncentrować się w szczególności na:

- edukacji w zakresie bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- wydawaniu pozwoleń firmom budowlanym i transportowym zajmującym się wyrobami zawierającymi azbest oraz dalszego prowadzenia dofinansowania do unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest.
- dofinansowaniu unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest.

Jednocześnie należy zauważyć, że obowiązek unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest i związany koszt spoczywa na właścicielu nieruchomości.

PODSTAWY PRAWNE

Regulacje prawne dotyczące m.in. usuwania wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych, począwszy od realizacji obowiązku dokonania przeglądu technicznego tych wyrobów do zdeponowania wytworzonych odpadów na składowisku, są zamieszczone przede wszystkim w następujących ustawach:

- z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (tj z 2004 r. Dz.U. Nr 3, poz. 20)
- z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj z 2006 r. Dz.U. Nr 129, poz. 902)
- z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (tj z 2007 r. Dz.U. Nr 39, poz. 251)
- z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustaw – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 100, poz. 1085)
- z dnia 19 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 7 poz. 78)

oraz w odpowiednich aktach wykonawczych do tych ustaw.

Stosownie do delegacji wynikającej z ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. zostały wydane rozporządzenia:

- Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest – uwzględnia wymagania unijne i akty prawne powstałe po 1998 r., (Dz.U. Nr 71 , poz. 649)
- Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów. (tj z 2004 r. Dz.U. Nr 216, poz. 1824)

Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów, określa szczegółowo obowiązki pracodawcy zatrudniającego pracowników przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Pracownicy zatrudnieni przy pracach w kontakcie z azbestem, osoby kierujące takimi pracownikami i pracodawcy powinni być przeszkoleni w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy wykonywaniu takich prac, zgodnie z programem określonym w załączniku do ww. rozporządzenia.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. reguluje tryb postępowania z wyrobami zawierającymi azbest, a szczególnie postępowanie dotyczące użytkowania, konserwacji i usuwania takich wyrobów. Rozporządzenie nakłada na wszystkich właścicieli, użytkowników wieczystych lub zarządców nieruchomości, a także obiektów, urządzeń budowlanych, instalacji przemysłowych lub innego miejsca zawierającego azbest obowiązek

przeprowadzenia kontroli stanu tych wyrobów w terminach wynikających z oceny tych wyrobów, jak również dalszego postępowania wynikającego z tej oceny (§ 4).

Inne obowiązki spoczywające na zarządcy to zgłoszenie prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest do właściwego organu administracji architektoniczno-budowlanej (§ 6 ust. 4).

Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest określa:

1. wymagania w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu lub wyrobów zawierających azbest oraz oznaczania miejsc ich występowania
2. wymagania w zakresie wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest
3. wymagania techniczne, jakie należy spełnić przy wykorzystywaniu i przemieszczaniu wyrobów zawierających azbest oraz przy wykorzystywaniu i oczyszczaniu instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest
4. sposób oznaczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest oraz pomieszczeń, w których one się znajdują
5. sposób inwentaryzowania azbestu lub wyrobów zawierających azbest, w miejscach ich wykorzystywania
6. terminy przedkładania odpowiednio wojewodzie albo wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta informacji o:
  - a) rodzaju, ilości i miejscach występowania wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest,
  - b) instalacjach i urządzeniach, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest,
  - c) czasie i sposobie usuwania azbestu lub wyrobów zawierających azbest,
  - d) czasie i sposobie zastąpienia azbestu i wyrobów zawierających azbest innymi substancjami i wyrobami, mniej szkodliwymi dla środowiska,
7. formę i układ przedkładanych informacji
8. przypadki i terminy, w których powinny być oczyszczone instalacje lub urządzenia, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest.

Wprowadzony rozporządzeniem (§ 2 ust. 1) dopuszczalny termin wykorzystywania azbestu w użytkowanych instalacjach lub urządzeniach – nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2032 r. - wynika z Programu przyjętego przez Radę Ministrów.

Adresatami rozporządzenia są właściciele, zarządcy i użytkownicy wszystkich miejsc, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest.

Biorąc pod uwagę fakt, że narażenie na azbest jest takie samo w każdym miejscu jego wykorzystywania, rozporządzenie obowiązuje zarówno właścicieli, zarządców lub użytkowników instalacji lub urządzeń, jak i budynków, budowli, niezależnie od ich wielkości i przeznaczenia.

W związku z tym, iż chorobotwórcze działanie azbestu jest wynikiem wdychania włókien azbestowych zawieszonych w powietrzu, podstawowym warunkiem dalszego użytkowania instalacji lub urządzenia, a także prawidłowego przeprowadzenia procesu oczyszczania jest stwierdzenie braku zanieczyszczenia powietrza azbestem.

Najwyższe dopuszczalne stężenie pyłu zawierającego azbest w środowisku pracy określa rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy.

ZAGROŻENIA ZWIĄZANE Z AZBESTEM, ZASTOSOWANIE WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

Azbesty są minerałami metamorficznymi, które tworzą włókniste odmiany amfiboli i serpentynów. Większość z nich powstała w skałach pochodzenia magmowego, głównie ultra-zasadowych, takich jak: perydotyt, dunit, piroksenit.

Azbest wykorzystywany był na szeroką skalę przez ostatnie sto lat, w gospodarce światowej i krajowej. Znalazł zastosowanie w ok. 3000 wyrobów, z czego masowo (około 85% całkowitego wykorzystania gospodarczego) w produkcji materiałów budowlanych, głównie wyrobów azbestowo-cementowych w postaci płyt dachowych i elewacyjnych oraz rur.

Na świecie znanych jest ponad 5 tys. wyrobów, do produkcji których używano azbestu : wyroby stosowane w budownictwie jako pokrycia dachowe osłony elewacyjne ścian, przewody kominowe, rury wodociągowe i kanalizacyjne oraz elementy izolacyjne. Azbest wykorzystywany min. przy produkcji sprzętu gospodarstwa domowego, np. kuchenek, piecyków elektrycznych i gazowych, opiekaczy, przemyśle motoryzacyjnym, elektromaszynowym, do suszarek do włosów oraz siatek azbestowych, do produkcji farb, pokostów, klejów, smarów, płytek i wykładzin podłogowych oraz koców gaśniczych rur azbestowo-cementowych.

W Polsce nie występują złoża azbestu nadające się do górniczej eksploatacji. Azbest stosowany dawniej do produkcji w naszym kraju importowano głównie z byłego ZSRR i Kanady. W latach 70- tych ubiegłego wieku sprowadzano do kraju ok. 100 tys. ton azbestu rocznie, który wykorzystywano przede wszystkim (ok. 85%) do wyrobu materiałów budowlanych, pokryć dachowych oraz elewacji budynków. Szacuje się, że na dachach i fasadach budynków oraz w obiektach przemysłowych zamontowanych jest blisko 1.350 mln m² płyt azbestowych, z czego blisko 90% stanowią dachowe płyty faliste, zwane popularnie eternitem. W 1980r. z płyt azbestowo-cementowych wykonanych było ok. 45% pokryć dachowych

i fasadowych. Po 15 latach udział tych płyt w nowobudowanych pokryciach dachowych, zmniejszył się o 30%.

Do azbestów należą minerały o budowie włóknistej oraz udowodnionym działaniu kancerogennym.

Azbest jest handlową nazwą, odnoszącą się do włóknistych materiałów nieorganicznych – minerałów o unikalnych właściwościach chemicznych i fizycznych. Azbesty, niezależnie od różnic chemicznych i wynikających z budowy krystalicznej, są minerałami naturalnie występującymi w przyrodzie. Ich występowanie jest dość powszechne, ale tylko w niewielu miejscach kuli ziemskiej azbest był i niekiedy jeszcze jest, eksploatowany na skalę przemysłową.

Pod względem chemicznym, azbest to uwodnione krzemiany lub glinokrzemiany, głównie magnezu i żelaza. Azbest, jako specyficzna odmiana amfiboli i serpentynów może współwystępować z innymi minerałami, takimi jak: mika, talk, kalcyt, dolomit, magnezyt. Azbest często zawiera domieszki pierwiastków śladowych, takich jak: Ni, Cr, V itd. Barwa azbestu zależy od zawartego w nim żelaza.

Włókna azbestu należą do najcieńszych naturalnych włókien występujących w przyrodzie.

Obserwowane makroskopowo włókna są wiązkami zbudowanymi z dużej liczby włókien elementarnych, dochodzącej nawet do kilkudziesięciu tysięcy. W tych wiązkach pojedyncze kryształy włókna azbestu są w różnym stopniu ze sobą zespolone i splątane. Substancją spajającą kryształy azbestu jest najczęściej węgiel wapnia. Jego obecność sprawia, że rozwłóknianie (pocienianie wiązek) jest utrudnione, a włókna stają się sztywne.

Taki azbest w handlowej nomenklaturze nazywany jest twardym.

Pod względem mineralogicznym rozróżnia się dwie grupy azbestów:

- serpentynowe,
- amfibolowe.

Do azbestów serpentynowych należy w zasadzie tylko jedna odmiana azbestu – azbest chryzotylowy, wydobywany i stosowany w największych ilościach.

Azbest ma wyjątkowe właściwości chemiczne i fizyczne:

- odporność na ścieranie
- duża sprężystość i wytrzymałość mechaniczną,
- odporność na wysoką temperaturę,
- odporność na kwasy, zasady, wodę morską,
- izolacyjność termiczną i elektryczną
- elastyczność

Cechy te spowodowały, że znalazł on zastosowanie w produkcji wielu elementów.

Największa ilość azbestu zawarta jest w :

- ubraniach ochronnych, rękawicach , osłonach przeciwogniowych izolacjach elektrycznych (25-98 % wag. azbestu)
- okładzinach hamulcowych i sprzęgłowych (70% wag.azbestu),
- połączeniach izolacyjnych, uszczelkach (25-85% wag. azbestu)
- płytach azbestowo-cementowych (eternit), wielkogabarytowych rurach kanalizacyjnych i wodociągowych itp. (10-15% wag. azbestu)
- ogniotrwałych i odpornych na działanie czynników chemicznych płyt, tynków izolacyjnych (25-40% wag. azbestu)
- winylo-azbestowych płytkach i wykładzinach podłogowych (do 7,5% wag. azbestu)

WPŁYW AZBESTU NA ORGANIZM LUDZKI

Pył azbestowy może dostać się do organizmu człowieka przez układ oddechowy wraz z wdychanym powietrzem lub drogą pokarmową. Można przyjąć, iż chorobotwórcze działanie azbestu jest wynikiem wdychania włókien zawieszonych w powietrzu, gdyż ryzyko wynikające dla zdrowia człowieka z wchłaniania pyłu drogą pokarmową jest znikome.

Szczególną cechą azbestu jest to, że włókna gromadzą się i pozostają w tkance płucnej w ciągu całego życia. W ten sposób nagromadzone włókna azbestu mogą być przyczyną powstania zmian chorobowych, nawet po kilkudziesięciu latach od momentu ekspozycji.

Termin „azbestoza” pojawił się po raz pierwszy w roku 1927, to działanie rakotwórcze azbestu zostało ostatecznie udokumentowane i powszechnie uznane dopiero w latach 80-tych XX wieku.

Szacuje się iż na świecie rocznie z powodu chorób wywołanych azbestem umiera ok. 100 tys. osób. Dlatego też azbest został uznany za jeden z najbardziej rakotwórczych czynników mających wpływ na organizm ludzki.

Zarządzeniem Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 marca 1996 roku w sprawie dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia, wydzielanych przez materiały budowlane, urządzenia i elementy wyposażenia w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi (M.P. Nr 19 poz. 231) z dniem 1 stycznia 1997 roku zakazano stosować azbest jako dodatek w materiałach budowlanych.

Badania epidemiologiczne udowodniły obecnie, że wszystkie typy azbestu powodują raka płuc. W badaniach nad skutkami, jakie wywołuje azbest po wchłonięciu do organizmu człowieka sugeruje się również, iż może on być przyczyną nowotworów krtani, żołądka i jelit, trzustki czy jajnika.

Jest to związane z procesami zachodzącymi w organizmie ludzkim (np. translokacja usuwanie pyłu z organizmu), które mogą powodować iż szkodliwe oddziaływanie

azbestu może się ujawniać w odległych od układu oddechowego narządach i tkankach.

Analizując szkodliwość azbestu i jego wpływ na organizm ludzki należy pamiętać, iż azbest jest praktycznie niezniszczalny, zaś groźny dla zdrowia ludzi jest wtedy, gdy jego elementarne włókna znajdują się we wdychanym powietrzu. Azbest zabezpieczony w sposób uniemożliwiający uwalnianie się włókien do powietrza nie stanowi żadnego zagrożenia dla zdrowia.

SPOSÓB PROWADZENIA PRAC ZWIĄZANYCH Z USUWANIEM WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

W związku z powyższym w rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649) określono:

- obowiązki wykonawcy prac polegających na bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest;
- sposoby i warunki bezpiecznego użytkowania oraz usuwania wyrobów zawierających azbest;
- warunki przygotowania do transportu i transportu wyrobów i odpadów zawierających azbest do miejsca ich składowania;
- wymagania, jakim powinno odpowiadać oznakowanie wyrobów i odpadów zawierających azbest.

Zgodnie § 8 wymienionego rozporządzenia w celu zapewnienia warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania, wykonawca prac obowiązany jest do:

- izolowania od otoczenia obszaru prac przez stosowanie osłon zabezpieczających przenikanie azbestu do środowiska;
- ogrodzenia terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla osób pieszych, nie mniejszej niż 1 m, przy zastosowaniu osłon zabezpieczających przed przenikaniem azbestu do środowiska;
- umieszczenia w strefie prac w widocznym miejscu tablic informacyjnych o następującej treści: "Uwaga! Zagrożenie azbestem"; w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit treść tablic informacyjnych powinna być następująca: "Uwaga! Zagrożenie azbestem - krokidolitem";
- zastosowania odpowiednich środków technicznych ograniczających do minimum emisję azbestu do środowiska;

- zastosowania w obiekcie, gdzie prowadzone są prace, odpowiednich zabezpieczeń przed pyleniem i narażeniem na azbest, w tym uszczelnienia otworów okiennych i drzwiowych, a także innych zabezpieczeń przewidzianych w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia;
- codziennego usuwania pozostałości pyłu azbestowego ze strefy prac przy zastosowaniu podciśnieniowego sprzętu odkurzającego lub metodą czyszczenia na mokro;
- izolowania pomieszczeń, w których zostały przekroczone dopuszczalne wartości stężeń pyłu azbestowego dla obszaru prac, w szczególności izolowania pomieszczeń w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit;
- stosowania zespołu szczelnych pomieszczeń, w których następuje oczyszczenie pracowników z azbestu (komora dekontaminacyjna), przy usuwaniu pyłu azbestowego przekraczającego dopuszczalne wartości stężeń;
- zapoznania pracowników bezpośrednio zatrudnionych przy pracach z wyrobami zawierającymi azbest lub ich przedstawicieli z planem prac, a w szczególności z wymogami dotyczącymi bezpieczeństwa i higieny pracy w czasie wykonywania prac.

Prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest prowadzi się w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska oraz powodujący zminimalizowanie pylenia poprzez:

- **nawilżanie wodą wyrobów zawierających azbest** przed ich usuwaniem lub demontażem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy;
- **demontaż całych wyrobów** (płyt, rur, kształtek) bez jakiegokolwiek uszkodzenia, tam gdzie jest to technicznie możliwe;
- **odspajanie materiałów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych**, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze;
- prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza w przypadku stwierdzenia występowania przekroczeń najwyższych dopuszczalnych stężeń pyłu azbestu w środowisku pracy, w miejscach prowadzonych prac, w tym również z wyrobami zawierającymi krokidolit;
- codzienne zabezpieczanie zdemontowanych wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz ich magazynowanie na wyznaczonym i zabezpieczonym miejscu.

Do transportu wyrobów i odpadów zawierających azbest stosuje się odpowiednio przepisy o przewozie towarów niebezpiecznych.

Wyroby i odpady zawierające azbest powinny zostać odpowiednio oznakowane, zgodnie z załącznikiem nr 2 do rozporządzenia Wzór oznakowania przedstawiono poniżej.

Transport wyrobów i odpadów zawierających azbest, dla których przepisy o transporcie towarów niebezpiecznych nie ustalają szczególnych warunków przewozowych, należy wykonać w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska, w szczególności przez:

- szczelne opakowanie w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm wyrobów i odpadów o gęstości objętościowej równej lub większej niż 1.000 kg/m^3 ;
- zestalenie przy użyciu cementu, a następnie po utwardzeniu szczelne opakowanie w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm odpadów zawierających azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż 1.000 kg/m^3 ;
- szczelne opakowanie odpadów pozostających w kontakcie z azbestem i zakwalifikowanych jako odpady o gęstości objętościowej mniejszej niż 1.000 kg/m^3 w worki z folii polietylenowej o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm, a następnie umieszczenie w opakowaniu zbiorczym z folii polietylenowej i szczelne zamknięcie;
- utrzymywanie w stanie wilgotnym odpadów zawierających azbest w trakcie ich przygotowywania do transportu;
- oznakowanie opakowań zgodnie z załącznikiem nr 2 do rozporządzenia;
- magazynowanie przygotowanych do transportu opakowań w osobnych miejscach zabezpieczonych przed dostępem osób niepowołanych.

Przed załadowaniem przygotowanych odpadów zawierających azbest środek transportu powinien być oczyszczony z elementów umożliwiających uszkodzenie opakowań w trakcie transportu.

Ładunek odpadów zawierających azbest powinien być tak umocowany, aby w trakcie transportu nie był narażony na wstrząsy, przewracanie lub wypadnięcie z pojazdu.

Usuwanie odpady zawierające azbest powinny być składowane na składowiskach odpadów niebezpiecznych lub na wydzielonych częściach składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.

PROCEDURY DOTYCZĄCE POSTĘPOWANIA Z WYROBAMI I ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST

Grupa I. Procedury obowiązujące właścicieli i zarządzających obiektami, instalacjami lub urządzeniami zawierającymi azbest lub wyroby zawierające azbest.

Procedura 1. Obowiązki i postępowanie właścicieli oraz zarządców, przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest.

Procedura 2. Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.

Grupa II. Procedury obowiązujące wykonawców prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwórców odpadów niebezpiecznych.

Procedura 3. Postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest

Procedura 4. Prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz oczyszczeniem obiektu, terenu, instalacji.

Grupa III. Procedura obowiązująca prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

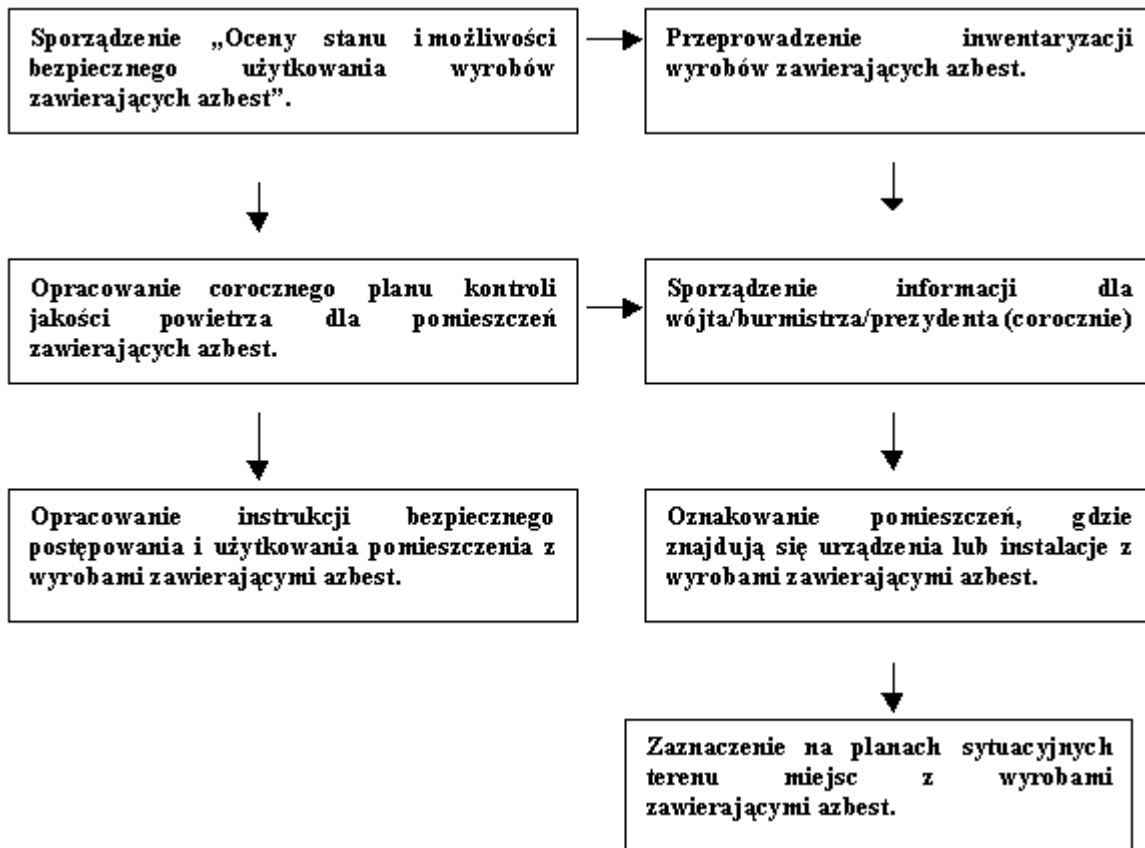
Procedura 5. Przygotowanie i transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Grupa IV. Procedura obowiązująca zarządzających składowiskami odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Procedura 6. Składowanie odpadów na składowiskach lub wydzielonych kwaterach przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest.

Procedura 1

Obowiązki i postępowanie właścicieli oraz zarządców przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i zasad postępowania właścicieli i zarządców budynków, budowli, instalacji lub urządzeń oraz terenów, gdzie znajdują się azbest lub wyroby zawierające azbest. Procedura dotyczy bezpiecznego ich użytkowania.

Zakres procedury obejmuje cały okres, w którym budynek, budowla, instalacja lub urządzenie przemysłowe oraz teren, niezależnie od ich wielkości lub stanu, charakteryzuje się tym, że znajdują się tam wyroby zawierające azbest.

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia technicznego oraz terenu, gdzie znajdują się wyroby zawierające azbest, ma obowiązek sporządzenia, w dwóch egzemplarzach, „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” (§ 4 ust. 2).

Zgodnie z załącznikiem nr 1 rozporządzenia z 2 kwietnia 2004 r., właściciele lub zarządcy, którzy spełnili ten obowiązek wcześniej, sporządzają następne „Oceny...” w terminach wynikających z warunków poprzedniej „Oceny...” tzn.:

- po pięciu latach, jeżeli wyroby zawierające azbest są w dobrym stanie technicznym i nieuszkodzone,
- po roku, jeżeli przy poprzedniej „Oceny...” ujawnione zostały drobne (do 3% powierzchni wyrobów) uszkodzenia.

Wyroby, które posiadały lub posiadają duże i widoczne uszkodzenia, powinny zostać bezzwłocznie usunięte.

Jeden egzemplarz „Oceny...” właściciel lub zarządca zobowiązany jest złożyć właściwemu terenowo organowi architektoniczno-budowlanemu lub powiatowemu inspektorowi nadzoru budowlanego w terminie do 30 dni od dnia jej sporządzenia.

Drugi egzemplarz zachowuje przy dokumentacji budynku, budowli, instalacji lub urządzenia przemysłowego oraz terenu do czasu sporządzenia następnej „Oceny..”

Właściciel lub zarządca obowiązany jest do przeprowadzenia inwentaryzacji (spisu z natury) wyrobów zawierających azbest. Wyniki inwentaryzacji powinny służyć do sporządzenia informacji dla wójta, burmistrza właściwego dla lokalizacji budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest.

Informacje należy sporządzić według wzorów zamieszczonych w rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest:

- załącznik nr 2 – Informacja o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania.
- załącznik nr 3 – Informacja o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało zakończone.

W celu wykazania ewentualnych zmian w ilości posiadanych wyrobów zawierających azbest, informacje przedkłada się corocznie. Pozwala to także na ocenę zagrożenia dla ludzi i środowiska w danym rejonie.

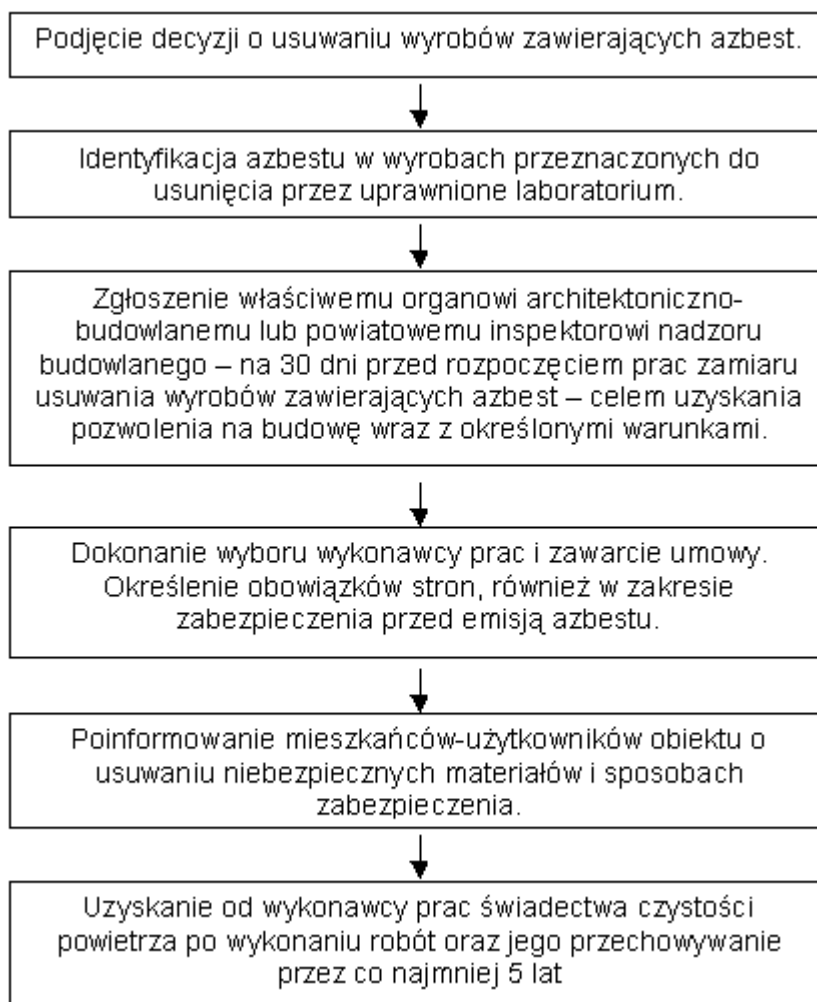
Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie występują wyroby zawierające azbest, obowiązany jest ponadto do:

- oznakowania pomieszczeń, gdzie znajdują się urządzenia lub instalacje z wyrobami zawierającymi azbest – odpowiednim znakiem ostrzegawczym dla azbest
- opracowania i wywieszenia na widocznym miejscu instrukcji bezpiecznego postępowania i użytkowania pomieszczenia z wyrobami zawierającymi azbest,
- zaznaczenia na planie sytuacyjnym terenu miejsc z wyrobami zawierającymi azbest

Jeżeli w budynku, budowli, instalacji lub urządzeniu oraz na terenie znajdują się wyroby zawierające azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m³ (tzw. „miękkie”) lub, jeżeli wyroby zawierają azbest krokidolit, a także jeżeli te wyroby znajdują się w zamkniętych pomieszczeniach, lub istnieje uzasadniona obawa dużej emisji azbestu do środowiska – właściciel lub zarządca powinien opracować plan kontroli jakości powietrza (monitoringu), a jego wyniki uwzględnić przy dalszej eksploatacji lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Procedura 2.

Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i postępowania właścicieli, zarządców budynków, budowli, instalacji lub urządzeń oraz terenów z wyrobami zawierającymi azbest – przed wykonywaniem i w czasie wykonywania prac usuwania lub zabezpieczania takich wyrobów.

Zakres procedury obejmuje okres od podjęcia decyzji o zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest do zakończenia tych robót i uzyskania stosownego oświadczenia wykonawcy prac.

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie znajdują się azbest lub wyroby zawierające azbest, powinien dokonać identyfikacji rodzaju i ilości azbestu w wyrobach przez uprawnione do takich prac laboratorium. Identyfikacja azbestu powinna nastąpić w okresie użytkowania wyrobów, jeszcze przed rozpoczęciem wykonywania prac zabezpieczenia lub

usuwania takich wyrobów, o ile informacja ta, nie jest podana w innych dokumentach budowy przedmiotowego obiektu.

Identyfikacja azbestu jest obowiązkiem właściciela lub zarządcy. Obowiązek ten wynika z tytułu własności oraz odpowiedzialności prawnej, dotyczącej ochrony osób trzecich przed szkodą, która może powstać w związku z nieodpowiednią eksploatacją przedmiotu stanowiącego własność.

Wyniki identyfikacji azbestu powinny być uwzględniane przy:

- sporządzaniu „Oceny...”,
- sporządzaniu informacji dla wójta, burmistrza, prezydenta miasta,
- zawieraniu umowy na wykonanie prac zabezpieczania lub usuwania wyrobów zawierających azbest z wykonawcą tych prac - wytwarzającym odpady niebezpieczne.

Właściciel lub zarządca może także zlecić wykonanie identyfikacji azbestu w wyrobach odpowiednio przygotowanym osobom lub podmiotom prawnym. W każdym przypadku powinno to mieć miejsce przed rozpoczęciem prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest ma obowiązek zgłoszenia, na 30 dni przed rozpoczęciem prac, wniosku o pozwolenie na budowę (remont), wraz z określonymi warunkami.

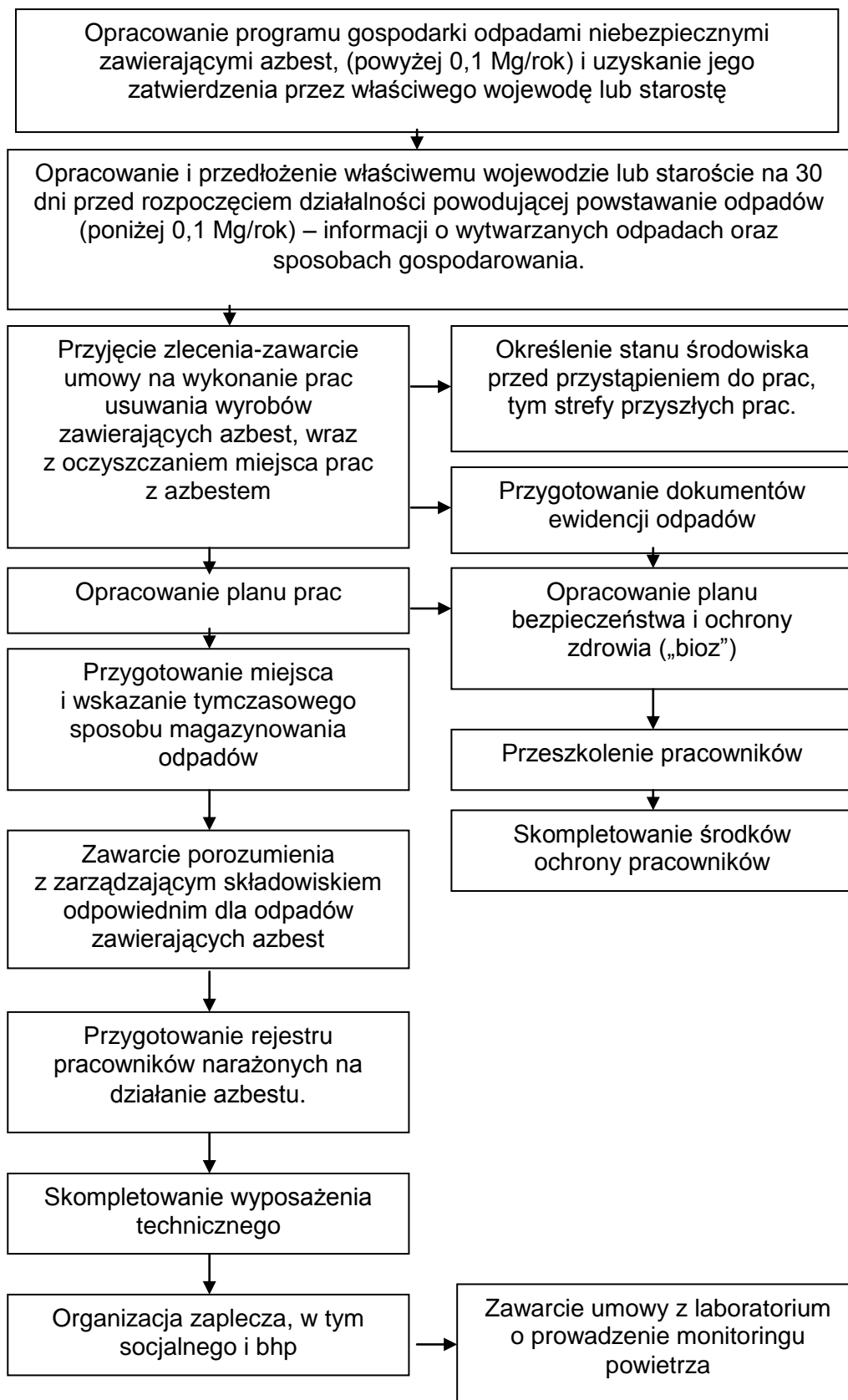
Wniosek powinien być sporządzony z uwzględnieniem przepisów wynikających z art. 30 ust. 7 ustawy – Prawo budowlane. Zatajenie informacji o występowaniu azbestu w wyrobach, które będą przedmiotem prac remontowo-budowlanych, skutkuje – na podstawie ustawy Prawo ochrony środowiska – odpowiedzialnością prawną.

Po dopełnieniu obowiązków formalnoprawnych, właściciel lub zarządca dokonuje wyboru wykonawcy prac - wytwórcy odpadów niebezpiecznych. Zawiera umowę na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest oraz oczyszczenia budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z azbestu. W umowie powinny być jasno sprecyzowane obowiązki stron, również w zakresie zabezpieczenia przed emisją azbestu w czasie wykonywania prac.

Niezależnie od obowiązków wykonawcy prac, właściciel lub zarządca powinien poinformować mieszkańców lub użytkowników budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu o usuwaniu niebezpiecznych materiałów zawierających substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla ludzi oraz o sposobach zabezpieczenia przed tą szkodliwością.

Na końcu właściciel lub zarządca powinien uzyskać od wykonawcy prac pisemne oświadczenie o prawidłowości wykonania robót i oczyszczenia z azbestu, a następnie przechowywać je, przez okres co najmniej 5 lat, wraz z inną dokumentacją budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu .

Procedura 3 Dotycząca postępowania przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest.

Celem procedury jest przedstawienie zasad postępowania podczas prac przygotowawczych do zabezpieczania lub usuwania wyrobów zawierających azbest. Zakres procedury obejmuje całość prac oraz postępowania dotyczącego przygotowania do zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

Na podstawie ustawy o odpadach „wytwórcą odpadów powstających w wyniku świadczenia usług w zakresie budowy, rozbiórki, remontu obiektów, czyszczenia zbiorników lub urządzeń oraz sprzątnięcia, konserwacji i napraw jest podmiot, który świadczy usługę, chyba, że umowa o świadczeniu usługi stanowi inaczej”.

Wytwórcę odpadów obowiązuje postępowanie określone przepisami ustawy o odpadach. Przedsiębiorca, który zamierza podjąć działalność w zakresie wytwarzania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, w ilości powyżej 100 kg rocznie, jest opracowanie programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi oraz jego zatwierdzenia przez właściwego, ze względu na miejsce wytwarzania odpadów niebezpiecznych, wojewodę lub starostę.

Po wypełnieniu obowiązków wynikających z ogólnych zasad postępowania wykonawca prac uprawniony jest do przyjęcia zlecenia i zawarcia umowy na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest, wraz z oczyszczaniem miejsca prac z azbestem. Dla prawidłowego zawarcia umowy, konieczne jest określenie stanu środowiska przed przystąpieniem do prac, w tym strefy przyszłych prac co pomoże w określeniu stopnia narażenia na azbest oraz prawidłowe przygotowanie planu prac.

Plan pracy powinien zawierać min.:

- miejsce wykonywania prac
- charakter, czas trwania prac
- określenie rodzaju azbestu w wyrobach przeznaczonych do usunięcia,
- aktualną „Ocenę stanu wyrobów zawierających azbest”
- przewidywaną ilość wytwarzanych odpadów
- sposobów usuwania wyrobów zawierających azbest,
- określenie sposobów eliminowania lub ograniczenia emisji azbestu, zabezpieczenia indywidualnego pracowników i osób znajdujących się w miejscu prac

Pracodawca obowiązany jest do przygotowania, prowadzenia i przechowywania rejestru pracowników narażonych na działanie azbestu.

**Miejsce tymczasowego magazynowania wyrobów zawierających azbest powinno być wydzielone i zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych oraz oznakowane znakami ostrzegawczymi o treści:
„Uwaga! Zagrożenie azbestem! Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony”.**

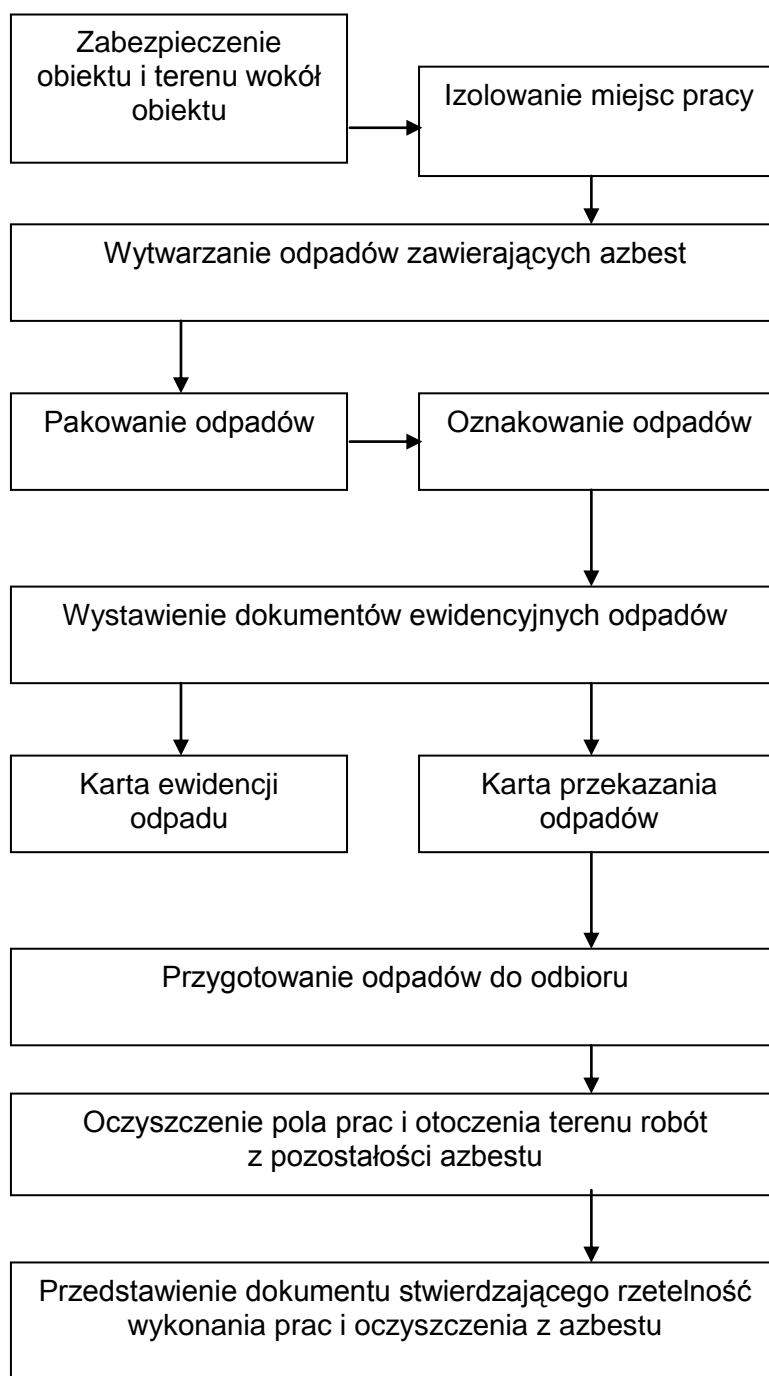
Na potrzeby ewidencji odpadów niebezpiecznych, wytwórca odpadów przygotowuje dokumenty, którymi są:

- karta ewidencji odpadu
- karta przekazania odpadu.

Wytwórca odpadów powinien przed przeprowadzeniem robót, zawrzeć porozumienie z zarządzającym składowiskiem dotyczące możliwości przyjęcia odpadu zawierającego azbest.

Procedura 4

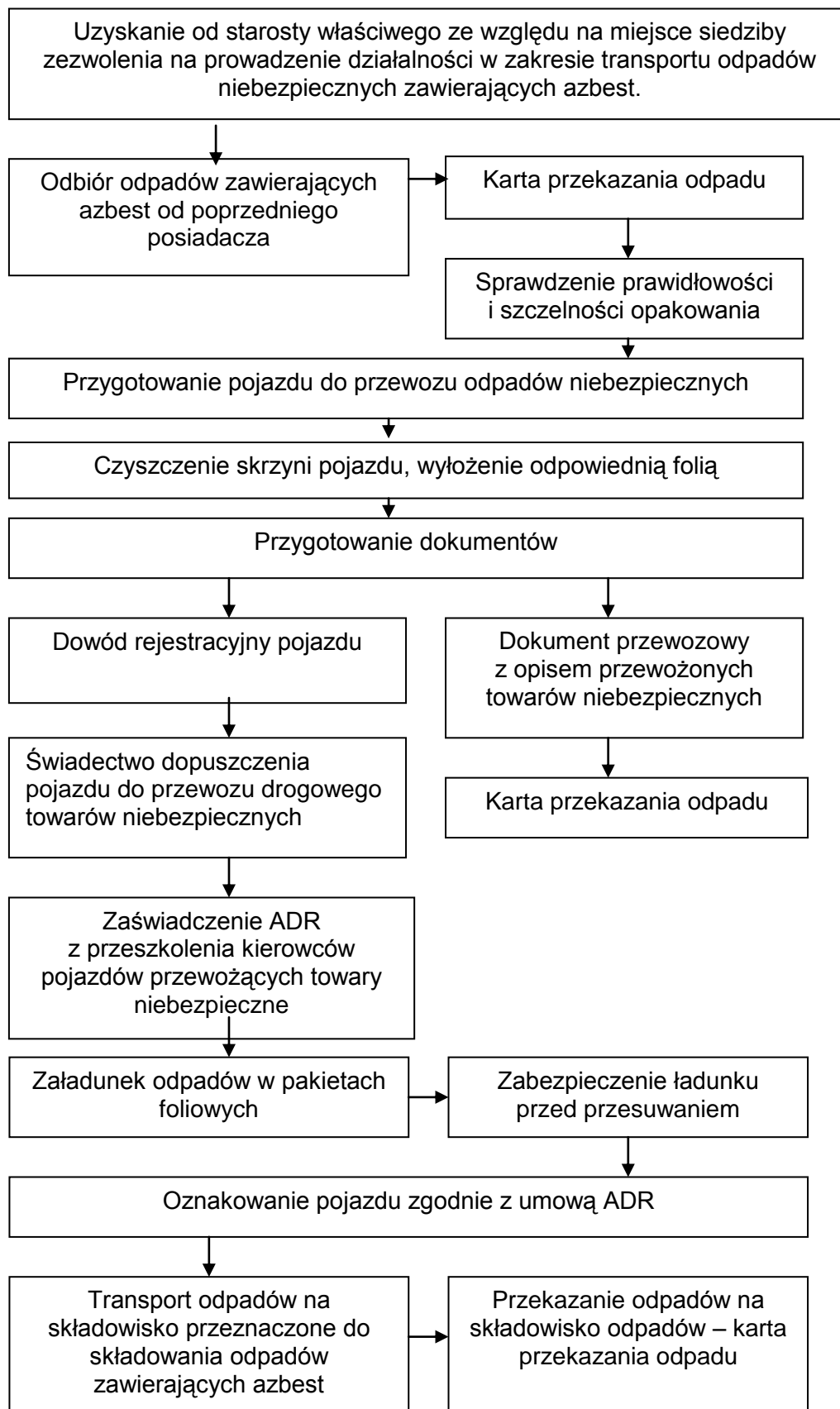
Dotycząca prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczaniem obiektu, terenu, instalacji z azbestu

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i zasad postępowania wykonawców (wytwórców odpadów) prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest od momentu rozpoczęcia do zakończenia prac. Szczegóły przedstawiono w rozdziale „ Sposób wykonania prac związanych z demontażem wyrobów zawierających azbest.

Po zakończeniu prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest wykonawca prac ma obowiązek dokonania prawidłowego oczyszczenia strefy prac i otoczenia z pozostałości azbestu.

Procedura 5 dotycząca przygotowania i transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i zasad postępowania dotyczących przygotowania i transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest na składowisko odpadów.

Prowadzący działalność w zakresie zbierania lub transportu odpadów jest obowiązany uzyskać zezwolenie na prowadzenie tej działalności wydawane przez starostę, właściwego ze względu na miejsce siedziby lub zamieszkania na podstawie wniosku wykonanego zgodnie z wymogami ustawy o odpadach.

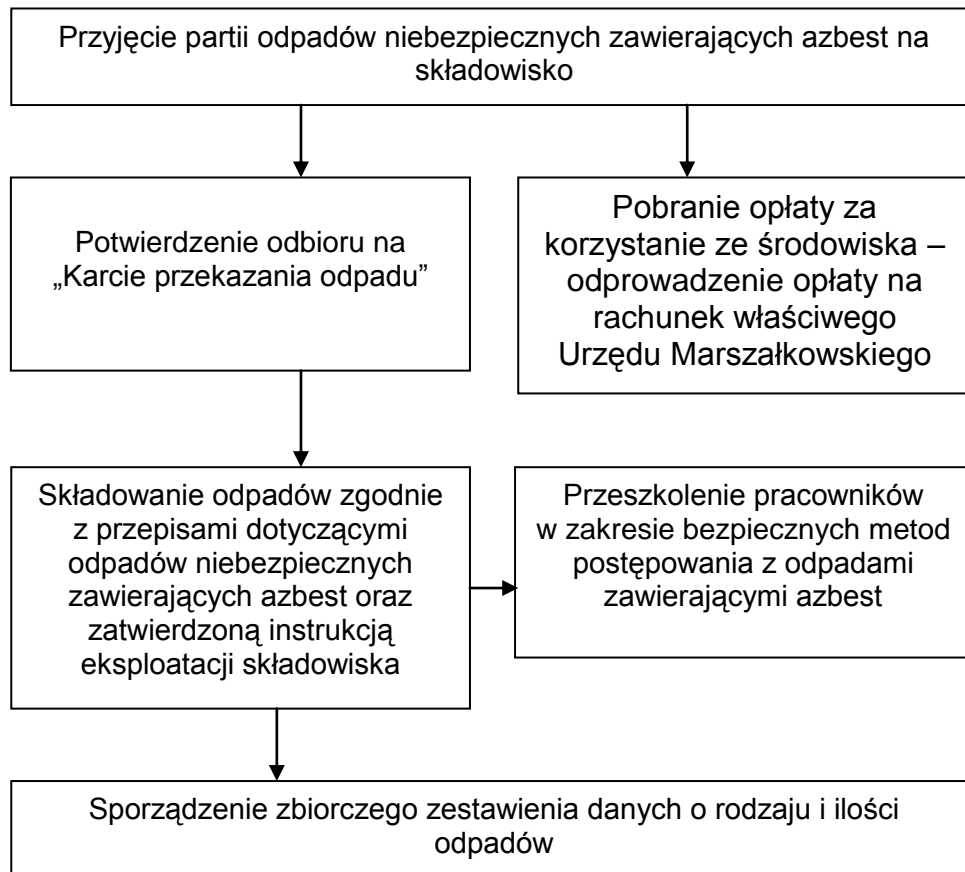
Przekazanie partii odpadów zawierających azbest przez wytwórcę odpadów innemu posiadaczowi odpadów niebezpiecznych, np. w celu ich dalszego transportu odbywa się z zastosowaniem karty przekazania odpadu.

Do obowiązków posiadacza odpadów niebezpiecznych prowadzącego działalność wyłącznie w zakresie ich transportu na składowisko należy:

- posiadanie karty przekazania odpadu z potwierdzeniem przejęcia odpadu,
- posiadanie dokumentu przewozowego z opisem towarów (odpadów)
- posiadanie świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu odpadów niebezpiecznych,
- posiadanie przez kierowcę zaświadczenia ADR o ukończeniu kursu dla kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne,
- oznakowanie pojazdu odblaskowymi tablicami ostrzegawczymi,
- utrzymanie czystości skrzyni ładunkowej pojazdu,
- sprawdzenie stanu opakowań i ich oznakowanie litera „a”,
- sprawdzenie umocowania ładunku

Procedura 6

dotycząca składowania odpadów na składowiskach lub w wydzielonych kwaterach przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest

Celem procedury jest przedstawienie zakresu i zasad postępowania dotyczących składowania na składowiskach odpadów lub w wydzielonych kwaterach na terenie innych składowisk odpadów, przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Zakres procedury obejmuje działania od przyjęcia partii odpadów zawierających azbest na składowisko do sporządzenia rocznego zbiorczego zestawienia danych o rodzaju i ilości przyjętych odpadów.

Do obowiązków zarządzającego składowiskiem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest należy:

- przeszkolenie pracowników w zakresie bezpiecznych metod postępowania z odpadami zawierającymi azbest,
- potwierdzenie w karcie przekazania odpadów przyjęcia odpadów na składowisko,
- sporządzenie zbiorczego zestawienia danych o rodzaju i ilości odpadów przyjętych na składowisko,
- składowanie odpadów zgodnie z przepisami dotyczącymi odpadów oraz zatwierdzona instrukcja eksploatacji składowiska,

- deponowanie odpadów w sposób nie powodujący uszkodzenia opakowań odpadów,
- wykorzystać racjonalnie pojemność eksploatacyjną składowiska.

Odpady zawierające azbest z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej oznaczone w katalogu odpadów kodami 17 06 01* i 17 06 05* mogą być unieszkodliwiane przez składowanie na składowiskach lub wydzielonych kwaterach na terenie innych składowisk, przeznaczonych do wyłącznego składowania tych odpadów.

Zarządzający składowiskiem posiadającym wydzielone kwatery powinien zapewnić selektywne składowanie odpadów zawierających azbest, w izolacji od innych odpadów, a miejsce składowania powinno być oznakowane i zaznaczone na planie sytuacyjnym składowiska. Odpady powinny być deponowane na składowiskach zlokalizowanych na terenach oddalonych od budynków mieszkalnych i izolowanych pasem zieleni.

Prace związane z deponowaniem odpadów zawierających azbest należy prowadzić w sposób zabezpieczający przed emisją pyłu azbestowego do powietrza, a podstawowym zadaniem jest niedopuszczenie do rozszczelnienia opakowań.

SKŁADOWISKA PRZYJMUJĄCE ODPADY ZAWIERAJĄCE AZBEST

woj. dolnośląskie

1. składowisko Odpadów Stałych "Polowice", KGHM Polska Miedź SA Oddział Huta Miedzi "Legnica" Legnica, ul. Złotoryjska 194 */na potrzeby zakładu/*
2. składowisko Odpadów Przemysłowych, Wałbrzych ul.Górnicza 1, zarządzane przez Mo-BRUK Korzenna 214, pow. nowosądecki
3. składowisko odpadów przemysłowych w Biechowie, KGHM Polska Miedź SA Oddział Huta Miedzi "Głogów" Żukowice, ul. Żukowicka 1 */ na potrzeby zakładu/*
4. składowisko Dolnośląskiej Korporacji Ekologicznej w Oławie ul. Polna 1, Dolnośląska Korporacja Ekologiczna Sp. z o.o. Oława ul. 3 Maja 26 */azbest składowany jest po przekształceniu w procesie zestalania pod kodem 19 03 06/*

woj. kujawsko-pomorskie

5. składowisko odpadów przy ul. Lisiej, Zakłady Chemiczne „ZACHEM”, Bydgoszcz ul. Wojska Polskiego 65 */na potrzeby zakładu/*
6. zakładowe składowisko odpadów przemysłowych Anwil S.A., Włocławek ul. Toruńska 2 */ na potrzeby zakładu/*

woj. lubuskie

7. składowisko odpadów w Chróściku, ul. Małszyńska 180 Gorzów Wlkp., zarządzane przez Zakład Utylizacji Odpadów sp. z o.o Gorzów Wlkp. ul. Teatralna 49

woj. łódzkie

8. składowisko odpadów przemysłowych w Zgierzu, ul. Miroszewska 54, zarządzane przez EKO-BORUTA sp. z o.o , Zgierz ul. A. Struga 10
9. mokre składowisko popiołu i żużla "Bagno-Lubień" Elektrownia "Bełchatów" S.A., Kleszczów / *na potrzeby zakładu*/

woj. małopolskie

10. składowisko odpadów niebezpiecznych w Oświęcimiu, ul. Nadwiślańska 46
11. składowisko odpadów "za rz.Białą" w Tarnowie, Zakłady Azotowe w Tarnowie-Mościcach S.A. ul. Kwiatkowskiego 8
12. składowisko komunalne w Ujkowie Starym pow.olkuski, Zakład Gospodarki Komunalnej BOLESŁAW sp. z o.o. Bolesław, ul. Osadowa

woj. mazowieckie

13. składowisko odpadów komunalnych w Rachocinie, Miasto Sierpc ul. Traugutta 32

woj. podkarpackie

14. składowisko odpadów komunalnych w Młynach pow.jarosławski, Zakład Gospodarki Komunalnej Gminy Radymno z/s w Skołoszowie 341

woj. pomorskie

15. Zakład Utylizacyjny Gdańsk Szadółki ul. Jabłoniowa 55

woj. śląskie

16. składowisko odpadów w Knurowie ul. Szybowa, zarządzane przez PPHU „KOMART” sp. z o.o., Knurów ul. Szpitalna 7
17. składowisko odpadów komunalnych w Świętochłowicach, MPGK sp. z o.o. Świętochłowice ul. Łagiewnicka 7641-608
18. składowisko odpadów niebezpiecznych i obojętnych w Dąbrowie Górniczej ul. Koksownicza 1, Zakłady Koksownicze "Przyjaźń"

woj. warmińsko-mazurskie

19. Zakład Utylizacji Odpadów w Elblągu, ul. Mazurska 42,

woj. wielkopolskie

20. składowisko odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne Pasieka gm. Trzemeszno, zarządzane przez Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe "IZOPOL" S.A. Trzemeszno ul. Gnieźnieńska 4

21. składowisko odpadów niebezpiecznych w Koninie ul. Sulańska 11

22. składowisko odpadów w Goraninie pow. Koniński, zarządzane przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami EKOSERWIS s.c. Wołomin ul. Partyzantów 38

woj. zachodnio-pomorskie

23. składowisko odpadów w m. Dalsze 36 gm. Myślibórz, zarządzane przez EKO-MYŚL Sp.z o.o. w Myśliborzu, ul. 1-go Maja 19

24. składowisko odpadów w Sianowie, zarządzane przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp.z o.o w Koszalinie, ul. Rzeczna 14

25. składowisko odpadów w Marianowie ul. Jeziorna 15, zarządzane przez Przedsiębiorstwo EKOMAR Spółka z o.o. */azbest składowany jest po przekształceniu w procesie zestalania pod kodem 19 03 06/*

FIRMY ZAJMUJĄCE SIĘ ZAGOSPODAROWANIEM ODPADÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST POSIADJĄCE ZEZWOLENIE STAROSTY SUSKIEGO

Firma	Adres	Telefon
Zakład Remontowo Budowlany Maciej Adryan	ul. Piłsudskiego 776, 32-555 Zagórze	0 501 399 919 032 753 96 11
PPH Grama	ul. Maczka 17/5 , 37-100 Łańcut	017 852 15 51
Zakład ogólnobudowlany Danuta i Piotr Gawlik	ul. Kresowa 27 , 43-300 Cieszyn	033 851 19 96 0 605 683 947
Energoprzem	ul. Rzemieślnicza 1a 30- 420 Kraków	012 266 96 19 012 266 12 79
Caro	ul. Bohaterów Monte Cassino 4/12 22- 400 Zamość	084 627 30 13 0 608 435 133
Ragar	os 1000-lecia 35/16 31- 610 Kraków	012 648 39 50 0 607 525 984
Zakład Usługowy "Eco-Rock"	ul. Chemików 1, J - 141 32- 600 Oświęcim	012 634 30 63 012 633 18 55
„Kombud” Franciszek Kowalczyk	Łętownia 378	018 277 34 05 0 605 048 910
Firma Remontowo – Budowlana „UTIL” Stanisław Zasłona	ul. Dolna 8, 32- 310 Klucze	032 642 03 11 0 600 290 778
P.P.H.U. „Abba-Ekomed” Sp. z o.o.	ul. Moniuszki 11/13 87-100 Toruń	0 566 548 670 0 566 513 667
„GAJAWI” P.P.H.U. Gabriel Rogut	ul. Odyńca 24,93-150 Łódź	042 688 43 70 0 501 028 153
Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe „JUKO” Jerzy Szczukocki	ul. 1-go Maja 25, 97-300 Piotrków Trybunalski	044 732 69 63 044 732 69 64
Energie Sp z o.o.	ul. Na Stoku 11/30 31-702 Kraków	012 281 35 83 0 602 100 221 0 602 300 001
Spe – Bau Sp z o.o.	ul. Mielecka 21/5, 53-401 Wrocław	071 361 46 12
FHU Projekt-bud Edyta Psut	ul. Podwale 17, 00-252 Warszawa	044 725 21 74 0 502 308 504
FUH „Prozbud” Zdzisława Woszczek	ul. Kapelanka 11, 30-347 Kraków	012 266 84 86
„Climbex” Kaczmarek, Kantorski sp.j	46-021 Brzezie k/Opola	077 423 62 57

ZAKRES DZIAŁANIA ORGANÓW PAŃSTWOWYCH I SAMORZĄDOWYCH DOTYCZĄCY PRAWIDŁOWEGO POSTĘPOWANIA Z WYROBAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST

Lp.	Organ / zakres czynności
1.	Zarząd gminy
	<ul style="list-style-type: none"> • opracowanie gminnego planu gospodarki odpadami, w tym niebezpiecznymi zawierającymi azbest, • opiniowanie projektu planu powiatowego gospodarowania odpadami, w tym niebezpiecznymi zawierającymi azbest, • opiniowanie projektu wojewódzkiego planu gospodarowania odpadami w tym niebezpiecznymi zawierającymi azbest, • składanie radzie gminy – co 2 lata - sprawozdania z realizacji planu gospodarki odpadami, w tym niebezpiecznymi zawierającymi azbest.
2.	Wójt, burmistrz, prezydent miasta
	<ul style="list-style-type: none"> • opiniowanie dla wojewody lub starosty - programów gospodarki odpadami niebezpiecznymi, w tym zawierającymi azbest, • zbieranie od osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami, informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, w tym azbestu, • przedkładanie wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska , w tym azbestu.
3.	Zarząd powiatu
	<ul style="list-style-type: none"> • opracowanie powiatowego planu gospodarki odpadami, w tym niebezpiecznym zawierającymi azbest, • opracowanie projektu wojewódzkiego planu gospodarki odpadami, w tym niebezpiecznymi zawierającymi azbest, • opracowanie projektów planów gmin z terenu powiatu, w zakresie gospodarki odpadami, w tym niebezpiecznymi zawierającymi azbest, • składanie radzie powiatu – co 2 lata sprawozdania z realizacji planu gospodarki odpadami, w tym niebezpiecznymi zawierającymi azbest.
4.	Starosta
	<ul style="list-style-type: none"> • zatwierdzanie programów gospodarki odpadami niebezpiecznymi opracowanymi przez wytwórców wytwarzających powyżej 100 kg odpadów rocznie – za wyjątkiem programów zatwierdzanych przez wojewodę, - po zasięgnięciu opinii wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, właściwego ze względu na miejsce wytwarzania odpadów niebezpiecznych, • przyjmowanie – na 30 dni przed rozpoczęciem działalności - od wytwórcy odpadów, wytwarzającego do 100 kg odpadów rocznie, informacji o wytwarzanych odpadach oraz o sposobach gospodarowania wytworzonymi odpadami. Przekazanie kopii informacji marszałkowi województwa oraz właściwemu wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta, • wydawanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie unieszkodliwiania odpadów, w tym zawierających azbest – poza działalnością, dla której zezwolenia

	<p>wydaje wojewoda oraz po zasięgnięciu opinii wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, właściwych ze względu na miejsce prowadzenia działalności. Przekazanie kopii zezwolenia właściwemu wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wydawanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów w tym zawierających azbest, po zasięgnięciu opinii właściwego wójta, burmistrza lub prezydenta miasta. Do wydania zezwolenia w zakresie transportu odpadów, właściwym jest starosta, ze względu na miejsce siedziby lub zamieszkania posiadacza odpadów,
	<ul style="list-style-type: none"> • wstrzymywanie działalności wytwórcy odpadów w przypadku naruszenia przepisów oraz niezgodności z wydaną decyzją zatwierdzającą program gospodarki odpadami, • przekazywanie kopii wydanych zezwoleń oraz decyzji marszałkowi województwa.
5.	Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego
	<ul style="list-style-type: none"> • zbieranie arkuszy ocen stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest oraz spowodowanie właściwego nadzoru.
6.	Marszałek – zarząd województwa
	<ul style="list-style-type: none"> • opracowanie wojewódzkiego planu gospodarki odpadami, w tym niebezpiecznymi zawierającymi azbest, • opiniowanie projektów planów powiatowych w zakresie gospodarki odpadami, w tym niebezpiecznymi zawierającymi azbest, • opiniowanie projektów planów gmin, z tereny województwa, w zakresie gospodarki odpadami, w tym niebezpiecznymi zawierającymi azbest, • składanie Radzie Ministrów oraz Sejmikowi województwa – co 2 lata – sprawozdania z realizacji planu gospodarki odpadami, • gromadzenie informacji dotyczących wytwarzanych odpadów niebezpiecznych, w tym zawierających azbest, a także informacji z zakresu zbierania lub transportu oraz sposobów gospodarowania tymi odpadami – przedkładanych przez wojewodę, starostów, wójtów, burmistrzów oraz prezydentów miast. Zbieranie kopii wydawanych decyzji, • prowadzenie wojewódzkiej bazy danych w zakresie wytwarzania i gospodarowania odpadami wraz z rejestrem udzielonych zezwoleń w zakresie wytwarzania i gospodarowania odpadami. Sporządzanie raportów wojewódzkich i przekazywanie ministrowi właściwemu do spraw środowiska.
7.	Wojewoda
	<ul style="list-style-type: none"> • zatwierdzanie programów gospodarki odpadami niebezpiecznymi, dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko – po zasięgnięciu opinii wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, właściwego ze względu na miejsce wytwarzania odpadów niebezpiecznych, • przyjmowanie – na 30 dni przed rozpoczęciem działalności wytwórcy odpadów – informacji o wytwarzanych odpadach oraz o sposobach gospodarowania wytworzonymi odpadami dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Przekazanie kopii informacji, a także wydanych decyzji marszałkowi województwa oraz właściwemu wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta, • wydawanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie unieszkodliwiania odpadów, w tym zawierających azbest – dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, po zasięgnięciu opinii wójta, burmistrza lub prezydenta miasta właściwego ze względu na miejsce prowadzenia działalności. Przekazanie kopii zezwolenia marszałkowi województwa oraz właściwemu wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta, • wstrzymanie działalności podmiotu gospodarczego, w przypadku stwierdzenia braku prawidłowości realizacji wydanej decyzji zatwierdzającej program gospodarki

	<p>odpadami niebezpiecznymi,</p> <ul style="list-style-type: none"> • zbieranie, od wykorzystujących substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska, w tym azbest – za wyjątkiem osób fizycznych – okresowych informacji o rodzaju, ilości i miejscach ich zabudowania lub zastosowania, • zbieranie informacji wyżej wymienionych od wójtów, burmistrzów i prezydentów miast.
8.	Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska
	<ul style="list-style-type: none"> • wydawanie decyzji o wstrzymaniu działalności zbierania, transportu, unieszkodliwiania odpadów w przypadku niedopełnienia wymagań określonych w przepisach.
9.	Wojewódzki Inspektor Sanitarny
	<ul style="list-style-type: none"> • wydawanie decyzji o wstrzymaniu działalności przez posiadacza odpadów w zakresie zbierania, transportu, unieszkodliwiania odpadów – w przypadku stwierdzenia zagrożenia dla życia lub zdrowia ludzi.

INFORMACJE O ILOŚCI STANIE I SPOSOBIE GOSPODARKI ODPADAMI NA TERENIE POWIATU SUSKIEGO

Zarząd Powiatu suskiego w Planie Gospodarki Odpadami dla Powiatu suskiego przyjętym przez Radę Powiatu Uchwałą nr Nr 0049/XVIII/113 z dnia 29 czerwca 2004 roku ujął zadania dotyczące gospodarki odpadami :

- opracowanie programu usuwania, inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest do końca 2007 r.
- wprowadzenie dofinansowania do unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest od 2004 r.

Plan gospodarki odpadami stanowi część Programu ochrony środowiska. Wymienione dokumenty znajdują się w zakładce Wydział Środowiska na stronie internetowej www.powiatsuski.pl

Od 2004 r wprowadzono dofinansowanie do unieszkodliwiania wyrobów zawierających, azbest w wysokości 50 % nie więcej niż 1000 zł kosztów. Poniżej przedstawiono wielkość dofinansowania, ilość złożonych wniosków.

rok	Ilość wniosków	Ilość odpadów Mg (ton)	Wysokość dofinansowania
2004	9	25,0	6 133
2005	38	79,5	19 566
2006	50	92,0	24 232
I półrocze 2007	49	99,5	26 912
Razem	146	296,0	76 843

2004

Lp	Miejscowość	Ilość	Kwota z faktury	Wysokość dofinansowania
1	Łętownia	6,04	3231,40	1000,00
2	Sucha Besk.	3,00	1605,00	802,50
3	Lachowice	3,50	1968,80	984,40
4	Juszczyn	3,40	1819,00	909,50
5	Juszczyn	1,70	909,50	454,75
6	Grzechynia	2,45	1310,75	655,37
7	Sucha Besk.	1,00	535,00	267,50
8	Grzechynia	2,16	1155,60	577,80
9	Kuków	1,80	963,00	481,50
Σ		25,05	13498,05	6133,32

2005

Lp	Miejscowość	Ilość	Kwota z faktury	Wysokość dofinansowania
1	Jordanów	2,80	1498,00	749,00
2	Targoszów	2,10	1123,50	561,75
3	Sidzina	4,06	2172,10	1000,00
4	Krzeszów	1,40	374,50	187,25
5	Skawica	2,50	1337,50	644,14
6	Jordanów	2,25	1203,75	601,87
7	Łętownia	2,00	1070,00	535,00
8	Krzeszów	2,236	1177,00	588,50
9	Jordanów	1,20	642,00	321,00
10	Stryszawa	0,97	518,95	259,47
11	Osielec	1,57	839,95	419,98
12	Stryszawa	2,00	1070,00	535,00
13	Jachówka	1,10	588,50	294,25
14	Naprawa	2,14	1144,90	572,45
15	Łętownia	1,26	674,10	337,05
16	Łętownia	2,07	1107,45	553,73
17	Maków Podh.	2,40	1284,00	642,00
18	Sidzina	1,70	909,50	454,75
19	Targoszów	0,70	374,50	187,25
20	Zawoja	3,40	1564,34	782,17

21	Sucha Besk.	1,00	535,00	267,50
22	Targoszów	0,50	267,50	133,75
23	Kurów	1,50	802,50	401,25
24	Zawoja	1,00	535,00	267,50
25	Sidzina	3,70	1979,50	989,75
26	Kurów	2,00	1070,00	535,00
27	Zawoja	2,80	1288,28	644,14
28	Lachowice	1,50	802,50	401,25
29	Łętownia	2,88	1540,80	770,40
30	Jordanów	2,50	1337,50	668,75
31	Osielec	5,06	2707,10	1000,00
32	Toporzysko	1,45	775,75	387,88
33	Stryszawa	1,30	695,50	347,75
34	Jordanów	6,78	3627,30	1000,00
35	Białka	2,00	1070,00	535,00
36	Jordanów	1,70	909,50	454,75
37	Zawoja	2,00	1070,00	535,00
Σ		79,53	41688,27	19566,27

2006

Lp	Miejscowość	Ilość	Kwota z faktury	Wysokość dofinansowania
1	Maków Podh.	1,20	642,00	321
2	Jordanów	1,05	561,75	281
3	Zawoja	1,00	535,00	267
4	Lachowice	2,60	1391,00	695
5	Śleszowice	1,40	749,00	374
6	Naprawa	3,50	1872,50	936
7	Maków Podh.	2,00	1070,00	535
8	Lachowice		Wniosek niekompletny	
9	Toporzysko	1,86	995,10	497
10	Toporzysko	2,50	1337,50	669
11	Lachowice	2,10	1123,50	562
12	Zawoja	0,90	481,50	241
13	Zawoja	0,80	428,00	214
14	Maków Podh.	2,30	1230,50	615
15	Zawoja	2,00	1070,00	535
16	Toporzysko	2,25	1203,75	602
17	Toporzysko	2,25	1203,75	602
18	Sidzina	1,60	856,00	428
19	Bystra	3,80	2033,00	1000
20	Juszczyn	1,30	695,50	348
21	Jordanów	2,70	1444,50	722
22	Jordanów	2,60	1391,00	695
23	Pewelka	0,80	428,00	214
24	Toporzysko	Wniosek	niekompletny	
25	Żarnówka	2,10	1123,50	562
26	Sidzina	3,69	1974,15	987
27	Żarnówka		Wniosek niekompletny	
28	Stryszawa		Wniosek niekompletny	

29	Żarnówka	2,50	1337,50	669
30	Kuków		Wniosek niekompletny	
31	Bystra	1,20	642,00	321
32	Zawoja	1,70	909,50	454
33	Sidzina	2,06	1102,10	551
34	Bystra	1,70	909,50	454
35	Stryszawa	1,28	684,80	342
36	Osielec	3,80	2033,00	1000
37	Jordanów	2,30	1230,50	615
38	Zawoja	1,70	909,50	454
39	Sucha Besk.	2,65	1417,75	708
40	Śleszowice	2,88	1155,60	577
41	Sidzina	1,14	609,90	304
42	Sucha Besk.	3,00	1605,00	802
43	Toporzysko	2,00	1070,00	535
44	Toporzysko	2,26	1209,10	604
45	Łętownia	1,03	551,05	275
46	Skawica	1,00	535,00	267
47	Sucha Besk.	1,10	588,50	294
48	Tarnawa Dolna	2,56	1021,72	510
49	Jordanów	2,70	1444,50	722
50	Łętownia	3,26	1744,10	872
Σ		92,12	48551,12	24232

2007

Lp	Miejscowość	Ilość	Kwota z faktury	Wysokość dofinansowania
1	Kojszówka	1,95	1043,25	521,63
2	Toporzysko	3,50	1872,50	936,25
3	Jordanów	2,10	1123,50	561,75
4	Zawoja	3,80	2033,00	1000,00
5	Zawoja	2,80	1498,00	749,00
6	Maków Podh.	2,80	1498,00	749,00
7	Sidzina	2,10	1123,50	561,75
8	Zawoja	4,30	2300,50	1000,00
9	Skawica	3,59	1920,65	960,33
10	Kojszówka	2,00	1070,00	535,00
11	Grzechynia	1,50	802,50	401,25
12	Zawoja	3,60	1926,00	963,00
13	Krzeszów	1,40	749,00	374,50
14	Toporzysko	2,30	1230,50	615,25
15	Krzeszów	1,80	963,00	481,50
16	Stryszawa	1,50	802,50	401,25
17	Stryszawa	2,20	1177,00	588,50
18	Bystra	1,57	839,95	419,98
19	Kuków	1,70	909,50	454,75
20	Sucha Besk.	1,00	535,00	267,50
21	Sidzina	2,05	1096,75	548,38
22	Lachowice	2,45	1310,75	655,38
23	Marcówka	0,30	160,50	80,25
24	Naprawa	3,20	1712,00	856,00
25	Naprawa	2,68	1433,80	716,90

26	Sucha Besk.	2,70	1444,50	722,25
27	Białka	1,79	957,65	478,83
28	Łętownia	1,13	604,55	302,28
29	Stryszawa	3,20	1712,00	856,00
30	Łętownia	0,95	508,25	254,13
31	Śleszowice	0,80	428,00	214,00
32	Białka	1,10	588,50	294,25
33	Żarnówka	2,35	1257,25	628,63
34	Stryszawa	1,50	802,50	401,25
35	Zawoja	2,10	1123,50	561,75
36	Sidzina	2,70	1444,50	722,25
37	Toporzysko	1,50	802,50	401,25
38	Tarnawa D.	2,58	1476,92	738,46
39	Łętownia	1,33	711,55	355,78
40	Bystra	1,70	909,50	454,75
41	Hucisko	1,15	492,20	246,10
42	Zawoja	1,10	588,50	294,25
43	Łętownia	1,60	856,00	428,00
44	Zawoja	2,60	1391,00	695,50
45	Sucha Besk.	1,40	749,00	374,50
46	Sucha Besk.	1,90	1016,50	508,25
47	Juszczyn	1,05	561,75	280,88
48	Sidzina	3,10	1658,50	1300,00
Σ		99,52	53216,77	26912,44

Pomimo przyjęcia Krajowego programu usuwania azbestu powiaty ani gminy nie otrzymały dodatkowych środków na dofinansowanie działań związanych z unieszkodliwianiem azbestu.

Ilość azbestu unieszkodliwiona w poszczególnych gminach ustalona na podstawie wniosków o dofinansowanie do Wydziału Środowiska.

2004

Lp.	Gmina	Ilość
1	Bystra Sidzina	0
2	Budzów	0
3	Jordanów - miasto	0
4	Jordanów	6,04
5	Maków Podh.	9,71
6	Stryszawa	5,30
7	Sucha Beskidzka	4,00
8	Zawoja	0
9	Zembrzyce	0

25,05

2005

Lp.	Gmina	Ilość
1	Bystra Sidzina	9,46
2	Budzów	1,10
3	Jordanów - miasto	17,23
4	Jordanów	18,43
5	Maków Podh.	4,40

6	Stryżawa	16,21
7	Sucha Beskidzka	1,00
8	Zawoja	11,70
9	Zembrzyce	0

79,53

2006

Lp.	Gmina	Ilość
1	Bystra Sidzina	15,19
2	Budzów	0
3	Jordanów - miasto	11,35
4	Jordanów	24,71
5	Maków Podh.	11,40
6	Stryżawa	6,78
7	Sucha Beskidzka	6,75
8	Zawoja	9,10
9	Zembrzyce	6,84

92,12

2007

Lp.	Gmina	Ilość
1	Bystra Sidzina	13,22
2	Budzów	0
3	Jordanów - miasto	2,10
4	Jordanów	18,19
5	Maków Podh.	14,54
6	Stryżawa	16,90
7	Sucha Beskidzka	7,00
8	Zawoja	23,89
9	Zembrzyce	3,68

99,52

Od 2007 r. gminy zobowiązały się, że dodatkowo będą partycypować w kosztach unieszkodliwiania azbestu w wysokości 25 % kosztów.

W okresie kwiecień – czerwiec 2007 r. pracownicy Wydziału Środowiska policzyli ilość budynków na terenie każdej miejscowości w których użytkowane są materiały zawierające azbest. Ilość budynków ustalono na podstawie danych przekazanych przez Wydział Geodezji i Urzędy Gmin

Gmina	Miejscowość	Budynki mieszkalne		Budynki gospodarcze		Inne elewacje	Ilość budynków mieszkalnych	% pokrycia budynków mieszkalnych
		Eternit płaski	Eternit falisty	Eternit płaski	Eternit falisty			
Zembrzyce	Tarnawa Górna	25	7	13	5	6	134	23,9
	Śleszowice	30	8	11	11	3	238	16,0
	Tarnawa Dolna	34	8	6	10	5	432	9,7
	Marcówka	15	12	6	8	3	176	15,3
	Zembrzyce	11	10	4	3	4	660	3,2
	Σ	115	45	40	37	21	1640	9,8
Budzów	Budzów	60	33	23	40	7	622	15,0
	Zachełmna	17	22	6	7	0	158	24,7
	Baczyn	19	10	5	18	2	229	12,7
	Palcza	39	5	8	12	1	269	16,4
	Bieńkówka	163	22	168	20	4	524	35,3
	Jachówka	45	25	24	18	4	290	24,1
	Σ	343	117	234	115	18	2092	22,0
Stryżawa	Stryżawa	255	54	92	31	19	1430	21,6
	Kuków	84	13	44	13	12	390	24,9
	Krzeszów	130	17	55	8	6	470	31,3
	Targoszów	39	0	37	1	3	100	39,0
	Lachowice	144	25	66	10	4	690	24,5
	Kurów	64	12	41	11	2	230	33,0
	Hucisko	21	7	6	5	0	120	23,3
	Pewelka	15	6	11	0	1	110	19,1
Σ	752	134	352	79	47	3540	25,0	
Maków Podh.	Maków Podh.	40	42	14	11	5	2891	2,8
	Żarnówka	95	17	55	16	1	379	29,6
	Wieprzec	27	25	21	14	0	128	40,6
	Kojszówka	80	9	79	15	2	230	38,7
	Juszczyn	140	42	118	30	0	636	28,6
	Białka	83	12	57	7	0	622	15,3
	Grzechynia	175	29	126	31	0	658	31,0
Σ	640	176	470	124	8	5544	14,7	
Zawoja	Zawoja	467	61	308	38	0	2092	25,2
	Skawica	196	55	154	34	1	605	41,5
	Σ	663	116	462	72	1	2697	28,9
Jordanów		53	44	17	31	0	3213	3,0
Jordanów	Osielec	224	60	108	21	0	739	38,4
	Wysoka	15	21	17	27	0	229	15,7
	Naprawa	65	54	21	40	0	600	19,8
	Toporzysko	100	36	40	41	0	521	26,1
	Łętownia	87	62	40	71	0	696	21,4
	Σ	491	233	226	200	0	2785	26,0
Bystra	Bystra	161	112	58	81	0	720	37,9
	Sidzina	300	196	134	177	0	986	50,3
	Σ	461	308	192	258	0	1706	45,1
Sucha Beskidzka		101	42	62	28	17	4193	3,4
Σ		3619	1215	2055	944	112	27410	17,6

**Na terenie Powiatu suskiego znajduje się:
około 19 862 ton wyrobów zawierających azbest
na 7945 budynkach
17,6 % budynków mieszkalnych pokrytych jest materiałem
zawierającym azbest**

do dalszych obliczeń przyjęto 20 000 ton i założono, że na jednym budynku znajduje się 2,5 tony materiału zawierającego, azbest.

Usuwanie i wymiana wyrobów zawierających azbest jest zadaniem długotrwałym ze względu na dużą ilość i różnorodność stosowanych wyrobów, a także wysokość niezbędnych nakładów finansowych.

Niezbędne jest więc systematyczne rozpowszechnianie wśród społeczności lokalnej informacji o skutkach dla zdrowia i środowiska powodowanych przez wyroby zawierające azbest.

W tym celu należy przyjąć:

a) cele edukacyjne:

- opracowanie metod edukacji mieszkańców Powiatu suskiego
- współpraca na płaszczyźnie edukacyjnej z zainteresowanymi osobami prawnymi i fizycznymi (np. stowarzyszeniami)
- edukacja w zakresie możliwości skutecznego pozyskiwania środków na usuwanie azbestu
- zorganizowanie fachowej pomocy przy wypełnianiu „arkusza oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania...”
- stworzenie strony internetowej zawierającej informacje o azbestie
- działania edukacyjno – informacyjne o skutkach dla zdrowia i środowiska narażenia na azbest i obowiązku sukcesywnego usuwania go przez właścicieli nieruchomości:
  - edukacja młodzieży poprzez lekcje wyjazdowe w szkołach
  - edukacja dorosłych poprzez kolportaż ulotek i plakatów

c) cele finansowe to dofinansowanie unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest na poziomie min. 75 % kosztów poprzez :

- wyodrębnienie corocznie z środków Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska na dofinansowanie unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest

- współpraca z Gminami w zakresie corocznego wyodrębnienia z środków z Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska na dofinansowanie unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest
- wspomaganie działań edukacyjnych i związanych z unieszkodliwieniem wyrobów zawierających azbest przez fundusze zewnętrzne np. Wojewódzki Fundusz ochrony Środowiska, Zintegrowany Program Rozwoju Regionalnego

IDENTYFIKACJA PROBLEMÓW

Zgodnie z zapisami „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”, zatwierdzonego przez Radę Ministrów dnia 14 maja 2002 roku, szacuje się, że na terenie całego kraju znajduje się około 15 466 tys. ton wyrobów zawierających azbest, w tym około 14 866 tys. ton płyt oraz ok. 600 tys. ton rur i innych wyrobów azbestowo-cementowych.

Na podstawie składanych od 2004 r. wniosków o dofinansowanie do unieszkodliwiania zawierających azbest można stwierdzić, że rokrocznie rośnie ilość pokryć kwalifikowanych do natychmiastowej wymiany co jest spowodowane naturalną trwałością wyrobów zawierających azbest wynoszącą około 30 lat. W całym 2006 r. unieszkodliwiono około 100 ton wyrobów zawierających azbest – czyli tyle samo co w pierwszym półroczu 2007 r. Na podstawie powyższych danych można przyjąć, że na terenie powiatu suskiego rokrocznie kwalifikuje się do wymiany około 250 ton wyrobów zawierających azbest z tendencją wzrostową wynoszącą według naszych szacunków nawet 100 ton /rok. W 250 tonach ujęto około 50 ton rocznie jako ilość odpadów która usuwana jest w sposób niezgodny z prawem: do środowiska przede wszystkim lasów, nad brzegi potoków oraz bez faktur bądź nie korzystając z dofinansowania udzielanego przez Starostwo.

Aby dotrzymać narzucony ustawą termin całkowitego usunięcia wyrobów zawierających azbest czyli rok 2032 r. należałoby usuwać rocznie około 833 tony odpadów zawierających azbest z terenu Powiatu suskiego

Łączny koszt unieszkodliwienia 20 000 ton wyrobów zawierających azbest z terenu Powiatu suskiego wyniesie przy cenie około 550 tonę około 11 000 000 zł.

Dofinansowanie unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest przy zakładanej ilości 833 ton/rok wymagałoby przeznaczenia przez osoby fizyczne 458 150 zł rocznie, dofinansowania przez Starostwo 229 075 zł /rok i przez Gminy 114 537 zł/rok.

W cenach nie uwzględniono samego procesu demontażu, który może wynieść około 730 zł /tonę czyli 14 600 000 zł za demontaż 20 000 ton wyrobów zawierających azbest z terenu Powiatu suskiego.

Na podstawie faktur wniosków o dofinansowanie unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest należy przyjąć że średnio na budynku znajduje się około 2,5 tony wyrobów zawierających azbest.

Koszt demontażu i unieszkodliwienia 20 000 ton wyrobów zawierających azbest z terenu Powiatu suskiego wyniesie około 25 600 000 zł

Są to koszty które muszą pokryć właściciele nieruchomości, a przeznaczenie około 229 075 zł z środków Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska jest nie niemożliwe gdyż rocznie na fundusz wpływa około 60 000 zł.

Realizacja Krajowego planu usuwania azbestu zakładającego usunięcie wyrobów zawierających azbest do 2032 r bez środków zewnętrznych naraża właścicieli budynków na duże koszty. Celowym jest kontynuowanie dofinansowania prowadzonego dotychczas, jednak bez wsparcia środkami z zewnątrz jest niemożliwa do realizacji.

Należy zaznaczyć że:

- w okresie kiedy wprowadzano pokrycia dachowe zawierające azbest nie informowano społeczeństwa o szkodliwości jakie stwarzają te wyroby
- deficyt materiałów budowlanych w okresie kiedy budowano budynki wymuszał wręcz na właścicielu nieruchomości konieczność dopłaty do zakupu materiału zawierającego azbest
- mimo uchwalenia w 2002 r. Krajowego usuwania wyrobów zawierających azbest do chwili obecnej powiat nie otrzymał żadnych środków finansowych przeznaczonych na ten cel
- planuje się likwidację Powiatowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska co może wydatnie wpłynąć na finansowanie zadań związanych z ochroną środowiska
- właściciele nieruchomości w większości nie realizują obowiązku zgłaszania eksploatacji i zakończenia eksploatacji wyrobów zawierających azbest
- przepisy Prawa ochrony środowiska pozwalają na dofinansowanie unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest jednak nie należy to do obowiązku gminy , powiatu.

HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU

Harmonogram został sporządzony po analizie stanu gospodarki odpadami azbestowymi na terenie Powiatu suskiego, w oparciu o obowiązujące przepisy i akty prawne oraz uzupełniony o zadania wynikające z „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terytorium Polski”.

Odpady zawierające azbest, jako odpady niebezpieczne, wymagają szczególnego sposobu postępowania i powinny być objęte programem.

Ważnym aspektem w podejściu do sposobu rozwiązania problemu usuwania azbestu w powiecie suskim jest fakt, iż:

wyroby zawierające azbest nie stanowią zagrożenia, dopóki materiały te nie są uszkodzane.

Zagrożeniem może być ich niewłaściwe usuwanie, bowiem w czasie obróbki mechanicznej (np. kruszenie, ciecie itp.) następuje uwalnianie się włókien azbestowych do powietrza i zachodzi niebezpieczeństwo ich wdychania.

Ze względu na małą znajomość problematyki azbestu wśród mieszkańców powiatu w niniejszym „Programie...” zakłada się, iż poprzez odpowiednie działania informacyjno – edukacyjne należy doprowadzić do zapobiegania sytuacjom, w których dochodzi do usuwania wyrobów zawierających azbest przez właścicieli obiektów bez żadnego zabezpieczenia i wywożenia ich na dzikie wysypiska.

Z uwagi na wysoki koszt usuwania i unieszkodliwiania odpadów azbestowych istotne jest zachęcenie do prawidłowego usuwania wyrobów zawierających azbest poprzez dofinansowanie przedsięwzięć związanych z ich usuwaniem, podejmowanych przez osoby fizyczne, ze środków publicznych oraz zewnętrznych środków pomocowych.

Dla opracowania harmonogramu przyjęto horyzont czasowy zgodny z opracowanym Planem i Programem ochrony środowiska dla Powiatu suskiego czyli do 2011 r.

Lp	Nazwa zadania	Jednostka odpowiedzialna	Koszt w zł/rok	Okres
1	Ulotki i plakaty o szkodliwości wyrobów zawierających azbest i konieczności składania informacji o eksploatacji wyrobów do gmin min. 1000 plakatów min. 4000 ulotek	Powiat	4000 co dwa lata	2007-2011
2	Artykuły o szkodliwości azbestu w prasie lokalnej i w Biluletynie Podbabiogórskim	Powiat	-	2007-2011 co 4 miesiące
3	Powiatowa strona internetowa poświęcona tematyce azbestu i jej aktualizacja	Powiat	3000	2008
4	Szczegółowa inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest w gminach min. na podstawie informacji złożonej przez mieszkańców	Gminy	-	2007-2011
5	Przygotowanie sprawozdań co 2 lata	Powiat/Gminy	-	2007-2011
6	Lekcje w szkołach i przedszkolach dotyczące szkodliwości azbestu w każdym roku	Powiat/Gminy	2000	2007-2011

7	Usuwanie i monitoring dzikich wysypisk zawierających azbest	Gminy	-	2007-2011
8	Dofinansowanie do unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest (około 50 % kosztów zadania)	Powiat	około 35 000 /rok	2007-2011
9	Dofinansowanie do unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest (około 25 % kosztów zadania)	Gminy	około 5000 rok/Gminę	2007-2011

PODSUMOWANIE

Jednym z głównych celów niniejszego programu jest edukacja i przybliżenie społeczeństwu problematyki bezpiecznej eksploatacji i usuwania wyrobów zawierających azbest i pomoc w rozpowszechnianiu stosowania dobrych wzorców bezpiecznego postępowania z azbestem i materiałami zawierającymi azbest.

Mimo istnienia zakazu stosowania azbestu w nowych budynkach i technologiach będzie on elementem struktury wielu obiektów jako materiał wbudowany jeszcze przez kilkanaście lat.

Prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest prowadzi się w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska oraz powodujący zminimalizowanie pylenia poprzez:

- **nawilżanie wodą wyrobów zawierających azbest** przed ich usuwaniem lub demontażem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy;
- **demontaż całych wyrobów** (płyt, rur, kształtek) bez jakiegokolwiek uszkodzenia, tam gdzie jest to technicznie możliwe;
- **odspajanie materiałów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych**, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze;
- prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza w przypadku stwierdzenia występowania przekroczeń najwyższych dopuszczalnych stężeń pyłu azbestu w środowisku pracy, w miejscach prowadzonych prac, w tym również z wyrobami zawierającymi krokidolit;
- codzienne zabezpieczanie zdemontowanych wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz ich magazynowanie na wyznaczonym i zabezpieczonym miejscu.

Do transportu wyrobów i odpadów zawierających azbest stosuje się odpowiednio przepisy o przewozie towarów niebezpiecznych.

Obecność w budynku materiałów zawierających azbest nie jest szkodliwa. Niebezpieczeństwo pojawia się w wyniku nieprawidłowego obchodzenia się z tymi elementami, na skutek czego mogą one stać się niebezpieczne będąc źródłem emisji włókien azbestowych do powietrza.

Niezbędne jest zastosowanie się właścicieli i zarządców obiektów budowlanych do obowiązku prowadzenia okresowych kontroli i oceny stanu technicznego wyrobów zawierających azbest oraz przekazywania właściwym jednostkom danych o ilości, stanie i miejscu występowania azbestu.

Przepisy Prawa ochrony środowiska pozwalają na dofinansowanie unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest jednak nie należy to do obowiązku gminy, powiatu.

LITERATURA

1. Krajowy Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski
2. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Suskiego
3. Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Suskiego
4. Materiały informacyjne Ministerstwa Gospodarki dotyczące unieszkodliwiania i szkodliwości materiałów zawierających azbest
5. Azbest - ekspozycja zawodowa i środowiskowa: skutki, profilaktyka - Neonila Szeszenia-Dabrowska, Instytut Medycyny Pracy 2004 r.
6. Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami
7. Możliwość finansowania bezpiecznego usuwania materiałów zawierających azbest – Jerzy Dyczek AGH 2006 r.

ZAŁĄCZNIKI, WZORY DOKUMENTÓW I OZNAKOWANIA

Załącznik nr 1 – Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest.

Załącznik nr 2 - Informacja o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania.

Załącznik nr 3 - Informacja o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało zakończone.

Załącznik nr 4 - Wzór oznakowania dla miejsc zawierających azbest lub wyroby zawierające azbest.

Załącznik nr 5 - Wzór " Karty Ewidencji Odpadu".

Załącznik nr 6 - Wzór " Karty Przekazania Odpadu".

Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest.

Miejsce, obiekt, urządzenie budowlane, instalacja przemysłowa.....			
Adres miejsca, obiektu, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej			
Pomieszczenie:.....			
Rodzaj, nazwa wyrobu ¹⁾			
Ilość wyrobów (m ² , tony) ²⁾			
Grupa, Nr	Wyrób – rodzaj	Ocena	Przyjęta Punktacja
I Sposób zastosowania azbestu			
1.	Powierzchnia pokryta masą natryskową Z azbestem (torkret).....		30
2.	Tynk zawierający azbest.....		30
3.	Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. <1000kg/m ³).....		25
4.	Pozostałe wyroby z azbestem.....		10
II Rodzaj azbestu			
5.	Azbest chryzotylowy.....		5
6.	Inny azbest (np. krokidolit).....		15
III Struktura powierzchni wyrobu z azbestem			
7.	Rozluźniona (naruszona) struktura włókien.....		30
8.	Mocna struktura włókien, lecz bez albo z niewystarczającą powłoką farby zewnętrznej.....		10
9.	Pomalowana, i nieuszkodzona powłoka zewnętrzna.....		0
IV Stan zewnętrzny wyrobu z azbestem			
10.	Duże uszkodzenia. ³⁾		30
11.	Małe uszkodzenia. ⁴⁾		10
12.	Brak.....		0
V Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem			
13.	Wyrób jest przedmiotem jakiś prac.....		15

14.	Wyrób przez bezpośrednią dostępność narażony na uszkodzenia (do wysokości 2 m).....	10
15.	Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne.....	10
16.	Wyrób narażony na wstrząsy i drgania.....	10
17.	Wyrób narażony na działanie czynników atmosferycznych (na zewnątrz obiektu).....	10
18.	Wyrób znajduje się w zasięgu silnych ruchów powietrza.....	10
19.	Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne.....	0
VI	Wykorzystanie pomieszczenia	
20.	Regularnie przez dzieci, młodzież lub sportowców.....	35
21.	Trwale lub częste przebywanie w pomieszczeniach innych osób.....	30
22.	Czasowo wykorzystywane pomieszczenie.....	20
23.	Rzadko wykorzystywane pomieszczenie.....	10
VII	Usytuowanie wyrobu	
24.	Bezpośrednio w pomieszczeniu.....	30
25.	Za zawieszonym, nieszczelnym sufitem lub innym pokryciem.....	25
26.	W systemie wywietrzania pomieszczenia (kanały wentylacyjne).....	25
27.	Za zawieszonym szczelnym sufitem, lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym.....	10

A. Suma punktów oceny .....

B. Stopień pilności I
(wymiana lub naprawa wymagana bezzwłocznie) 65 i więcej punktów

C. Stopień pilności II
(ponowna ocena wymagana w czasie 1 roku) powyżej 35 do 60 punktów

D. Stopień pilności III
(ponowna ocena w terminie do 5 lat) do 35 punktów

³⁾ duże uszkodzenia – widoczne pęknięcia lub ubytki na powierzchni większej niż 3% powierzchni wyrobu,

⁴⁾ małe uszkodzenia – brak widocznych pęknięć, a ubytki na powierzchni mniejszej niż 3% powierzchni wyrobu.

UWAGA: podkreślić należy tylko jedną pozycję w grupie, jeśli wystąpi więcej niż jedna, podkreślić należy najwyższą punktację. Podsumować ilość punktów, ustalić ocenę końcową i stopień pilności.

.....
oceniający – nazwisko i imię
dane osobowe

.....
Właściciel, zarządca obiektu
adres

data:.....

¹⁾ według grup wyrobów przyjętych w sprawozdaniu rocznym,

²⁾ zgodnie z inwentaryzacją i sprawozdaniem rocznym.

Informacja o wyrobach zawierających azbest¹⁾ i miejscu ich wykorzystania.

1. Miejsce, adres.....
.....
2. Właściciel, zarządca, użytkownik*.....
  - a) osoba prawna – nazwa, adres.....
  - b) osoba fizyczna – nazwisko, imię, adres.....
.....
3. Tytuł własności .....
4. Nazwa/rodzaj wyrobu²⁾ .....
5. Ilość (m², tony)³⁾ .....
6. Przydatność do dalszej eksploatacji⁴⁾ .....
7. Przewidywany termin usunięcia wyrobu .....

  - a) okresowej wymiany z tytułu zużycia⁵⁾ .....
  - b) całkowitego usunięcia.....

8. Inne, istotne informacje o wyrobach⁶⁾ .....
- .....

Data .....

.....
Podpis

Wyjaśnienia:

*- niepotrzebne skreślić

¹⁾ Za wyrób zawierający azbest, uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1% azbestu.

²⁾ Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier i tektura,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione.

³⁾ Podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, spis z natury).

⁴⁾ Według „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” – załącznik 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 14 sierpnia 1998 (Dz.U. Nr 138, poz. 895).

⁵⁾ Na podstawie corocznego rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie dopuszczenia wyrobów zawierających azbest do produkcji lub wprowadzania na polski obszar celny.

⁶⁾ Np. informacje o oznaczeniu na planie sytuacyjnym terenu.

Informacja o wyrobach zawierających azbest, ¹⁾ których wykorzystywanie zostało zakończone

1. Miejsce, adres.....
.....
2. Właściciel, zarządca * .....
  - a) osoba prawna – nazwa, adres.....
  - b) osoba fizyczna – nazwisko, imię, adres.....
.....
3. Tytuł własności .....
4. Nazwa, rodzaj wyrobu²⁾ .....
5. Ilość (m², tony)³⁾ .....
6. Rok zaprzestania wykorzystania wyrobów.....
7. Planowane usunięcie wyrobów.....
  - a) sposób .....
  - b) przez kogo .....
  - a) termin .....
8. Inne, istotne informacje⁴⁾ .....

Data .....

.....

Podpis

Wyjaśnienia:

*- niepotrzebne skreślić

¹⁾ Za wyrób zawierający azbest, uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1% azbestu.

²⁾ Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

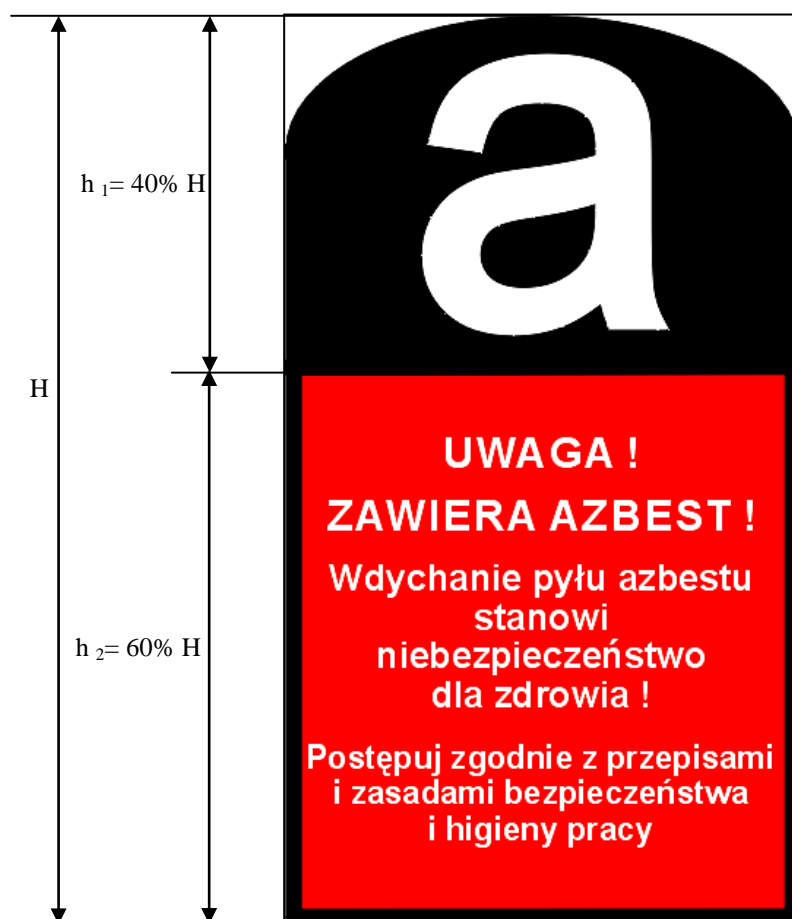
- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przedza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier i tektura,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione.

³⁾ Podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, spis z natury).

⁴⁾ Np. informacje o oznaczeniu na planie sytuacyjnym.

Wzór oznakowania dla miejsc zawierających azbest lub wyroby zawierające azbest.

Oznakowanie wzorowane jest na postanowieniu Unii Europejskiej (załącznik II do Dyrektywy 83/478/EWG).

Wszystkie wyroby zawierające azbest oraz odpady lub miejsca ich występowania powinny być oznakowane w następujący sposób:

- a) oznakowanie zgodne z podanym wzorem, powinno posiadać wymiary co najmniej 5 cm wysokość (H) i 2,5 cm szerokość,
- b) oznakowanie powinno się składać z dwóch części:
  - części górnej ($h_1 = 40\% H$) zawierającej literę „a” w białym kolorze na czarnym tle,
  - części dolnej ($h_2 = 60\% H$), zawierającej standardowy napis w białym i/lub czarnym kolorze na czerwonym tle i powinien być wyraźnie czytelny,
- c) jeżeli wyrób zawiera krokidolit, standardowo stosowany zwrot „zawiera azbest” powinien być zastąpiony zwrotem „zawiera krokidolit-azbest niebieski”.

Wzór " Karty Ewidencji Odpadu"

KARTA EWIDENCJI ODPADU				Nr karty		Rok ewidencji			
Kod odpadu									
Rodzaj odpadu									
Procentowa zawartość azbestu w odpadzie ^a									
Posiadacz odpadów ^b				Adres ^c					
Nr REGON				Telefon/fax					
Działalność w zakresie ^d									
☐ W		☐ Zb		☐ Tr		☐ Od		☐ Un	
Miesiąc	Masa wytworzonych odpadów [Mg] ^e	Masa przyjętych odpadów [Mg] ^e	Nr karty przekazania odpadu	Gospodarowanie odpadami					Podpis osoby sporządzającej
				We własnym zakresie			Odpady przekazane innemu posiadaczowi odpadów		
				Masa [Mg] ^e	Metoda odzysku R ^f	Metoda unieszkodliwiania D ^g	Masa [Mg]	Nr karty przekazania odpadu	

^a Dotyczy działalności w zakresie unieszkodliwiania azbestu.

^b Imię i nazwisko lub nazwa posiadacza odpadów.

^c Adres zamieszkania lub siedziba posiadacza odpadów.

^d Zaznaczyć symbolem X odpowiednią odpowiedź: W – wytwarzanie odpadów, Zb – zbieranie odpadów, Tr – transport odpadów, Od – odzysk odpadów, Un – unieszkodliwianie odpadów.

^e Z dokładnością do 1 miejsca po przecinku dla odpadów innych niż niebezpieczne, do 3 miejsca po przecinku dla odpadów niebezpiecznych.

^f Symbole R określają działania polegające na wykorzystaniu odpadów w całości lub w części lub prowadzące do odzyskania z odpadów substancji lub materiałów, lub energii, wraz z ich wykorzystaniem według załącznika nr 5 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach.

^g Symbole D określają procesy unieszkodliwiania według załącznika nr 6 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku o odpadach.

Wzór "Karty Przekazania Odpadu".

KARTA PRZEKAZANIA ODPADU	Nr karty	Rok ewidencji
Posiadacz odpadów, który przekazuje odpad ^a	Posiadacz odpadów, który przejmuje odpad ^{a)}	
Adres ^b	Adres ^b	
Telefon/fax	Telefon/fax	
Nr REGON	Nr REGON	
Kod odpadu	Rodzaj odpadu	
Potwierdzam przekazanie odpadu	Potwierdzam przyjęcie odpadu	
Data, pieczęć i podpis	Data, pieczęć i podpis	
Data/miesiąc ^c	Masa przekazanych odpadów [Mg] ^d	Numer rejestracyjny pojazdu, Przyczepy lub naczepy ^e

^a Imię i nazwisko lub nazwa posiadacza odpadów.

^b Adres zamieszkania lub siedziby posiadacza odpadów.

^c Karta może być stosowana jako jednorazowa karta przekazania odpadu lub jako zbiorcza karta przekazania odpadu, obejmująca odpad danego rodzaju przekazywany łącznie w czasie jednego miesiąca kalendarzowego temu samemu posiadaczowi odpadów.

^d Z dokładnością do 1 miejsca po przecinku dla odpadów innych niż niebezpieczne do 3 miejsc po przecinku dla odpadów niebezpiecznych.

^e Dotyczy odpadów niebezpiecznych.